

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorvm

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Incipiunt Exemplaria De Diversis conditionibus, qualiter regales vel cartae
pagenses aut senicae, quas haec formula continet, scribantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

FORMVLÆ LINDENBROGII

S I V E

Altera editio formularum Marculfi à Friderico
Lindenbrogio in publicum emissa.

INCIPIVNT EXEMPLARIA DE DIVERSIS
conditionibus, qualiter regales vel cartæ pagenses aut
fenicæ, quas hæc formula continet, scribantur.

De episcopatu.

I. **I**lle Rex viro apostolico illi Episcopo. Quamlibet nos &c. *ut supra pag. 378.*

Indiculus Regis ad Episcopum ut alium benedicat.

II. Domino sancto sede apostolicæ dignitatis colendo in Christo patri illi Episcopo ille Rex. Credimus jam &c. *ut supra pag. 379.*

Concessio civium pro episcopatu.

III. Suggestio piissimo ac præcellentissimo Domino ill. Regi &c. *ut supra pag. 379.*

Carta de episcopatu.

IV. Dum juxta Apostoli dictum omnis potestas sublimatur à Domino, & quatenus post Deum in regia manet potestate qualiter cuncta terrena debeant gubernari. Vnde oportet nos salubri consilio retractare ut illi in locis sanctorum instituantur custodes qui dignè ad ipsum officium gubernandum apparere noscuntur. Igitur dum & vestra & cleri vel pagensium civitatis illius adfuit petitio ut relicta urbe illa, quam prius regere & gubernare videbamini, in supradicta urbe illa cathedram pontificalem suscipere deberetis, & dum vos apud animos nostros & actio commendat probata, & nobilitatis ordo sublimat, ac morum probitas vel mansuetudo & prudentiæ honestas exornat, cum consilio & voluntate Pontificum procerumque nostrorum, juxta voluntatem & consensum cleri & plebium ipsius civitatis, in supra-

dicta urbe illa pontificalem in Dei nomine vobis commissimus dignitatem. Propterea per præsentem præceptum decernimus ac jubemus ut supradicta urbs vel res Ecclesiæ ipsius & clerus sub vestro arbitrio & gubernatione consistant, & erga regimen nostrum semper fidem inlibatam custodire debeatis, & juxta canonicam institutionem plebem vobis commissam assiduis prædicationum sermonibus excolere, & non minus pietate quam severitate constringere studeatis, & curam pauperum vel necessitatem patientium cum ingenti cura & dilectione procuretis, ut acquisita multiplicataque gregis vestri salute, ad ovile dominicum nullis maculis fordidatum valeatis præsentare, quatenus dum Ecclesiam vobis dispensatione divina commissam strenuè regere atque gubernare videamini, vobis apud æternum retributorem mercedum suffragia largiantur, & vos immensum Christum pro nostrorum mole peccaminum assidue exorare debeatis.

Carta de magna re, qui vult xenodochium aut monasterium construere.

V. Domino verè sancto &c. *ut supra pag. 399.*

Emunitas Regia.

VI. Maximum regni nostri augere credimus munimentum si beneficia opportuna locis Ecclesiarum benevola deliberatione concedimus, ac Domino protegente stabiliter perdurare conscribimus. Noverit igitur sollertia vestra nos ad petitionem apostolici viri Domni ill. illius urbis

Episcopi tale pro aeterna retributione beneficium indulgisse ut in villis Ecclesiae Domini ill. quas moderno tempore aut nostro aut cuiuslibet munere habere videtur, vel qua deinceps in iure ipsius sancti loci voluerit divina pietas ampliari, nullus iudex publicus ad causas audiendas aut fredam undique exigendam ullo unquam tempore praesumat ingredi; sed hoc ipse Pontifex vel successores eius propter nomen Domini sub integra emunitate omnino valeant dominari. Statuentes ergo iubemus ut neque vos neque juniores vestri aut successores nec ulla publica iudiciaria potestas quoquo tempore in villas ubicunque in regno nostro ipsi Ecclesiae aut regia aut privatorum largitate conlatas, aut quae inantea fuerint conlatas, ad audiendum altercationes ingredi, aut fredam de quolibet causa exigere, vel mansiones aut paratas vel fideiussores tollere praesumatis; sed quicquid exinde exigere, aut de servientibus ceterisque nationibus quae sunt infra agros vel fines seu supra terras praedictae Ecclesiae commanentes, fiscus aut de freda aut undecunque potuerat sperare, ex nostra hac indulgentia pro futura salute in luminaribus ipsius Ecclesiae per manus agentium eorum proficiat in perpetuum. Et quod nos propter nomen Domini & animae nostrae remedium seu pro nostra subsequente progenie plena devotione indulgimus, nec regalis sublimitas nec cuiuslibet iudicium seu cupiditas refragare tentet. Et ut praesens auctoritas tam praesenti quam futuris temporibus inviolata Deo adiutore permaneat, manus nostrae subscriptionibus infra roborare decrevimus.

Confirmatio de emunitate.

VII. Ille Rex Francorum vir illustris. Quotiescunque petitionem sacerdotum vel ancillarum Dei ad effectum perducimus, regiam consuetudinem exercemus, & nobis ad mercedem vel ad stabilitatem regni nostri in Dei nomine pertinere confidimus. Ideoque Dominis viris sanctis ac venerabilibus apostolicis in Christo patribus omnibus Episcopis, vel omnibus Abbatibus, seu illustribus atque magnificis viris Ducibus, Comitibus, Vicariis, Centenariis, vel omnibus Vassillis nostris, vel omnibus Missis nostris discurrantibus. Cognoscatis quod illustris Abbas ille de monasterio illo in pago illo, in loco qui dicitur ill. in honorem sancti ill. constructo, una cum monachis vel Dei ancillis ad laudem Chri-

sti canendum sub religionis norma convertantibus, clementiae regni nostri suggestionem intulit eò quod gloriosus Dominus & genitor noster ill. quondam Rex per suam praerceptionem sua manu roboratam talem emunitatem ad ipsam causam Dei sancti ill. vel monasterij ill. vel ipsi Abbati habuisset concessam atque indultam ut nullus iudex publicus vel quislibet iudiciaria potestate accinctus in cortes vel villas ipsius monasterij nullum debuisset habere introitum, nec ad causas audiendas, nec ad fredam exigendam, nec mansiones aut paradas requirendas, nec ulla retributiones exactandas, quod fiscus noster exinde habere poterit, nullatenus exactetur, nec requiratur. Vnde & confirmationes anteriorum Regum parentum nostrorum nobis in praesente protulit relegendas, petiitque celsitudinem nostram ut circa ipsum monasterium nostra haec deberet auctoritas generaliter confirmare. Quod nos beneficium gratanti animo pro mercedis nostrae augmento non solum confirmantes, sed etiam novum sub emunitatis nomine concedentes, per hoc praerceptum specialius decernimus atque omnino iubemus, quod in perpetuum absque ullis obstaculis & refragationibus volumus esse mansurum, ut absque introitu Episcopi aut Archidiaconi ad orationem aut praedicationem lucranda nullus iudex publicus in cortes vel villas ipsius monasterij ullum debeat habere ingressum, nec ad causas audiendas, nec fredam exigendam, nec fideiussores tollendos, nec mansiones aut paradas requirendas, nec ulla retributiones exactandas, quod fiscus noster exinde habere poterit, nullatenus exactetur nec requiratur. Nisi, ut diximus, pro mercedis nostrae augmento, sicut ab antecessoribus Regibus parentibus nostris, seu & Domino glorioso genitore nostro ill. quondam Rege moderno tempore fuit concessum atque indultum, ita nostris oraculis plenius confirmamus, quod in perpetuum volumus esse mansurum. Et ut haec praerceptio firmior habeatur, & per tempora melius conservetur, manus nostrae signaculis subter eam decrevimus roborare, & annulo nostro subter sigillavimus.

Confirmatio de omni corpore facultatis monasterij.

VIII. Ille Rex illi Patrio atque omnibus agentibus. Rectum esse censuimus &c. ut supra pag. 393.

Ut causas auctorum adsumendi aliquis licentiam habeat.

IX. Malorum necesse est tergiversationem regali coercere censura. Igitur apostolicus vir ille illius urbis Episcopus &c. ut supra pag. 394.

Indiculus Regis de privilegio.

X. Ille Rex Francorum vir inluster illi Comiti &c. ut supra pag. 452.

Alius indiculus regalis.

XI. Karolus gratia Dei Rex Francorum &c. ut supra pag. 460.

Item alius.

XII. Ille Rex Francorum vir inlustris Patriciis, Comitibus, Telonariis, vel omnibus curam publicam agentibus. Si opportuna beneficia ad loca sanctarum Ecclesiarum vel sacerdotibus præstare non desinemus, hoc nobis proculdubio in aeterna beatitudine retribuere confidimus. Igitur cognoscat magnitudo seu almitas vestra quod nos ad petitionem apostolici viri illius urbis antistitis talem propter nomen Domini, ejus meritis compellentibus, beneficium præstitisse cognoscite ut ubicunque infra regnum nostrum Missi sui mercare videntur, vel pro reliqua necessitate discurrunt, nullum teloneum nec quamlibet redditionem exinde ad partem fisci nostri nec ipse nec Missi sui solvere non debeant. Propterea per præsentem præceptum decernimus, quod perpetualiter mansurum esse volumus, ut nullum teloneum in nullis civitatibus aut pagis vel ubicunque in regno nostro teloneus exigitur, nec de navali nec de carrali evectione, nec de rotatico, nec de pontatico, nec pulveratico, nec saltuatico, nec cespitatico, nec de faumaris, nec de eo quod homines eorum ad dorsum portant, nec nulla redditione, quam fiscus noster exinde sperare poterat, nec vos nec juniores aut successores vestri non requiratis nec exigatis, sed omnia & in omnibus hoc propter nomen Domini ipse Pontifex vel successores sui aut memorata Ecclesia sancti illius habeant indultum, vel in luminaribus ipsius loci proficiat. Quæ verò auctoritas ut perpetuis temporibus valeat, propria eam manu infra decrevimus roborare.

Epistola donationis.

XIII. Mundi terminum ruinis crebrescentibus adpropinquare indicia certa manifestant &c. ut supra pag. 403.

Alia donatio.

XIV. Ego ille de misericordia Dei & pietate confusus per hanc epistolam donate Tom. II.

tionis datum donatumque in perpetuum esse volo ad basilicam sancti illius, ubi ipsius pretiosum corpus requiescit, & venerabilis vir ille Abba præesse videtur &c. ut supra pag. 469.

Donatio de parva re ad Ecclesiam.

XV. Si aliquid de rebus nostris locis sanctorum &c. ut supra pag. 407.

Cessio à die præsentis ad Ecclesiam.

XVI. Dum fragilitas humani generis pertimescit ultimum vitæ tempus &c. ut supra pag. 405.

Item alia cessio.

XVII. Ego ille cogitans Dei amore vel aeternorum bonorum retributionem, ideo cedo à die præsentis ad supradictam basilicam & monachos ibidem consistentes celsumque in perpetuum esse volo portiones meas in loco nuncupato illi, fitas in pago illi, quæ mihi tam de alode quam de comparato vel de quolibet adtractio advenit, vel legibus advenire potest, in supra memorato loco, tam terris, domibus, ædificiis, mancipiis, libertis, accolabus, merito accolonorum, vineis, silvis, pratis, pascuis, campis, cultis, incultis, aquis, aquarumve decursibus, mobilibus & immobilibus, cum omnibus adjacentiis & appendiciis vel colonicis ad me pertinentibus, vel omni integritate, vel superposito, quicquid dici aut nominari potest in supra memorato pago vel loco supra nominato vel utique de supradictis portionibus tenere visus sum, totum & ad integrum à die præsentis ad jam memoratum monasterium vel ad ipsos monachos ibi consistentes perpetualiter trado atque transfundo de meo jure in eorum dominationem ad possidendum, ut quicquid à die præsentis exinde facere voluerint, liberam ac firmissimam in omnibus habeant potestatem faciendi. Si quis verò, quod fieri non credo, in futurum, sive ego ipse, aut ullus de hereditibus vel prohereditibus meis, aut ulla emissâ vel opposita persona, vel quislibet, qui contra hanc cessionem meam, quam ego bona voluntate fieri & adfirmare rogavi, venire, agere, aut resultare, vel quibuscunque modis repetere aut infringere conatus fuerit, nec hoc valeat vindicare quod repetit, & insuper partibus supra memorati monasterij vel monachis ibi consistentibus duplum tantum quantum ipsa res eo tempore meliorata valuerint componat, & insuper socio fisco multa auri libram unam coactus exsolvat, & hæc cessio

K K

omni tempore firma permaneat, stipulatione subnexa. Actum loco illo.

Donatio ad casam Dei.

XVIII. Ille bene possidet res in seculo qui sibi de terrenis seu de caducis rebus comparat premia sempiterna. Quapropter ego in Dei nomine ille, necnon & conjux mea, ambo pariter cogitantes de Dei timore vel aeterna retributione, propterea donamus tradimus aliquas res nostras ad monasterium quod dicitur ill. quod dedicatum esse dinoscitur in honorem sancti illius, ubi venerabilis vir ille rector praefesse videtur. Donamus igitur & donatum in perpetuo esse volumus, hoc est, in pago ill. nuncupato ill. fluvio ill. mansos tantos, cum hominibus ibidem commanentibus vel aspicientibus ill. vel ill. cum domibus, aedificiis, curtiferis, cum vvadris, campis, terris, tam cultis quam & incultis, silvis, pratis, pascuis, farinariis, cum inviis, perviis, aquis, aquarumque discursibus, mobilibus & immobilibus, praefidiis, peculiis, pecoribus, omne & ex omnibus, quicquid in ipso loco nostra videtur esse possessio vel dominatio, rem exquisitam, totam & ad integrum, tam de alode quam & de comparato seu de quolibet adtractu, quicquid ad nos ibidem noscitur pervenisse, de nostro jure in jus & dominationem jam dicti monasterij per hanc chartulam donationis sive per festucam atque per andelangum a die praesente donamus, tradimus, atque perpetualiter in omnibus transfirmamus. In ea vero ratione ut pars praedicti monasterij ab hac die hoc habeat, teneat, atque possideat, vel quicquid exinde facere voluerit, liberam ac firmissimam Christo propitio in omnibus habeat potestatem. Et si quis deinceps, quod futurum esse non credimus, si nosmetipsi, quod absit, aut ullus quislibet de heredibus nostris, seu ulla quaelibet extranea persona contra hanc donationem venire aut eam calumniari praesumpserit, si se exinde non correxerit, a liminibus sanctae Ecclesiae excommunicatus & sequestratus appareat, & insuper ante tribunal Christi hac de causa se judicatum iri cognoscat. Cui vero calumniam intulerit, auri uncias tant. argenti libras tant. coactus exsolvat, & quod repetit nullo modo evindicare praevaleat, sed praesens donatio haec nostris & nobis rogantibus bonorum hominum manibus roborata, quorum nomina vel signacula subter tenentur inserta, stipulatione nostra posita, diuturno tempore maneat

inconvulsa. Actum. & reliqua.

Precaria ad casam Dei.

XIX. Domino venerabili & in Christo patri ill. Episcopo de monasterio illo, quod est constructum infra muros illius civitatis juxta fluvium ill. &c. Igitur ego in Dei nomine ille. Dum non est incognitum qualiter omnem rem portionis meae in pago ill. in loco nuncupato ill. super fluvio ill. & in alio loco qui dicitur ill. id est mansos tantos, cum domibus, aedificiis, curtiferis, cum vvadris, silvis, terris arabilibus, campis, pratis, pascuis, cum inviis, perviis, & mancipiis ibidem commanentibus vel aspicientibus, quantacumque in ipsis locis mea fuit possessio vel dominatio, vobis ad ipsum monasterium superitis nominatum ad opus sancti ill. tradidi atque transfirmavi. Sed postea mea fuit petitio, & vestra non denegavit voluntas, ut ipsam rem, dum advixero, per vestrum beneficium usu fructuario mihi praestitissetis ad habere. quod ita & fecistis. Simili etiam modo expectivi a vobis aliquam rem vestram in pago ill. in loco nuncupato ill. super fluvio illo, illam videlicet rem quam quondam ille homo per vestrum beneficium tenere visus est, ut eam mihi in usum concedere dignaremini. Et pro ipso usu censivi vobis annis singulis denarios seu solidos tantos, ut ipsos ad festivitatem sancti illius, die mensis illius, exolvere facerem. Et si de ipso censu tardus aut negligens apparuerim, fidem exinde faciam, & contra ipsam casam Dei componere debeam. Et sic nobis complacuit atque convenit ut ipsas res nec vendere nec donare nec concambiare nec in ullum quodlibet naufragium imponere licentiam non habeam, nisi tantum, dum advixero, usitare & meliorare faciam. Et post meum ex hac luce discessum, filius meus nomine ill. in ipsa precaria vel in ipso censu aditare debeat. At post ejus discessum ipsas res cum omni supraposito, quicquid ibidem adtractum emelioratumque repertum fuerit, vel transitus ejus ibidem dereliquerit, absque ullius contradictione vel judiciaria consignatione revocare faciatis in vestrum dominium. Et ut haec precaria firmior habeatur, de quinquennio in quinquennium sit renovata, quatenus sic semper permanere valeat in effectum, stipulatione interposita. Actum. & reliqua.

Precaria ad casam Dei.

XX. Ego in Dei nomine ille Abba de monasterio illo, quod est constructum in

honore sancti illius, dilecto amico nostro nomine ill. & uxori suae nomine ill. Dum non est incognitum qualiter aliquas res vestras in pago illo, in loco nuncupato illo, super fluvio illo, hoc est, mansos tantos, cum domibus, aedificiis, curtiferis, cum vvadris, campis, terris, pratis, pascuis, cum inuis, perviis, & mancipiis ibidem commanentibus vel adspicientibus his nominibus ill. & ill. vel quanta cunque in ipso loco vestra fuit possessio vel dominatio, nobis ad jam dictum monasterium ad opus sancti ill. tradidistis atque confirmastis. Sed postea vestra fuit petitio, & nostra non denegavit voluntas, ut ipsas res, dum advixeritis, usu fructuario jure praestitissimus ad habere, quod ita & fecimus. Et pro ipso usu censistis nobis singulis annis denarios tantos, ut ipsos ad festivitatem sancti ill. die mensis ill. exolvere faciatis. Et si de ipso censu tardi aut negligentes apparueritis, fidem exinde faciatis, & contra ipsam causam Dei componere debeatis. Et sic nobis complacuit atque convenit, ut ipsas res nec vendere nec donare nec alienare nec conambiare nec in ulum quodlibet naufragium ponere licentiam non habeatis; nisi tantum, dum advixeritis, usitare & meliorare faciatis, & post vestrum amborum discessum ipsas res emelioratas absque ullius contradictione vel judicaria assignatione revocare faciamus in nostrum dominium. Et haec praestaria de quinquennio in quinquennium sit renovata, quatenus permanere valeat in effectum, stipulatione composita, diuturno tempore inconvulsa. Actum. & reliqua.

Donatio ad causam Dei.

XXI. Domino vere sancto ac reverentissimo monasterij illius &c. ut supra pag. 456.

Precaria ad causam Dei.

XXII. Dominis vere sanctis monasterij in honorem sanctae Mariae & sancti Petri & sancti Pauli principum Apostolorum constructi in pago Wastinensi, ubi illustris Abbatissa ill. custrix praesse videtur, una cum norma plurima ancillarum ibidem consistentium, ego illa femina. Dum non habetur incognitum, sed plurimis est manifestum, quod ego res proprietatis meae in loco qui dicitur ill. per epistolam donationis ad ipsum monasterium vestrum delegavi. Propterea expetij a vobis, & vos petitionem meam non denegastis, ut ipsas res, quandiu advivo, sub usu beneficii vestri tenere & usufruere debeam, & aliu-

Tom. II.

bi ipsas res alienare pontificium non habeam, & post meum quoque discessum cum omni re emeliorata ad ipsum monasterium absque ulla expectata traditione vos vel rectores ipsius monasterij in eorum faciant revocare potestatem & dominationem. Et ut in postmodum aliquod praedictum ex hoc generare non debeam, propterea hanc precariam vobis vel ipsi monasterio vestro emittendam decrevi, ut neque ego neque ullus de heredibus meis quamvis per longinqua spatia ipsas res repetere non debeamus. Quod qui fecerit, inferat vobis vel partibus ipsius monasterij suisque rectoribus auri libram unam, argenti pondo duo, & praesens precaria firma permaneat. Et ut alia precariae de quinquennio in quinquennium renovantur, istam vero non sit necesse renovare, sed per semetipsam omni tempore obtineat firmitatem, cum stipulatione subnexa. Actum. & reliqua.

Precaria.

XXIII. Dulcissimae feminae ill. ego illa Abbatissa. Dum non est incognitum qualiter tu ante hos dies rem proprietatis tuae in pago ill. in loco qui dicitur ill. ad monasterium sanctae Mariae adfirmasti, unde precariam a nobis vel ab ipso monasterio petisti, propterea has litteras in te adfirmavimus, ut dum advivis usualiter ipsam rem tenere & dominare debeas, & aliubi ipsam alienare pontificium non habeas, & si hoc conatus eris facere, ipsam rem a die praesente perdas. Et ut has litteras firmiores obtineas, manu nostra subter adfirmavimus, cum stipulatione subnexa. Actum. & reliqua.

Traditoria de terra.

XXIV. Notitia qualiter & quibus praesentibus veniens homo aliquis advocatus sancti illius &c. ut supra pag. 458.

Precaria de ipsa villa dum vivit.

XXV. Domino venerabili in Christo patri Domino ill. Abbati de monasterio ill. vel omni congregationi monachorum in monasterio illo, quod est in pago illo, in honorem sanctorum illorum constructo, ibidem Deo deservienti. Ego enim ille. Dum non habetur incognitum, sed inter plures cognoscitur, quod ego res meas juris ac proprietatis meae, quae sunt in pago illo & illis conditis vel fimbis illis, villas & loca nuncupata ill. & ill. cum omni merito vel termino suo, cum omni integritate vel appendiciis vel adjacentis vel suprapositis, seu servos & ancillas, accolas, liber-

K κ ij

tos, libertas, cum omni peculiari & merito eorum, ad jam dictum monasterium à die præfenti per meam epistolam confirmavi, & vos omnia suprâ memorata vel quantum ipsa epistola commemorat, per meam traditionem ad partem jam dicti monasterij in vestro jure vel potestate recepistis, sed dum postea mea fuit petitio vel supplicatio, & vestra præstitit bona voluntas, ut ipsas res, quandiu advixero, per vestrum præstitum beneficium tantummodo usufructuario ordine habeam vel possideam, eo videlicet modo ut quicquam exinde minuendi aut distrahendi aut alienandi non habeam potestatem. Quod si fuerit, quod absit, aut ego ipse, aut aliquis de heredibus meis, vel quislibet qui in aliqua contrarietate aut diminutione seu calumnia orta fuerit aut surrexerit, aut adesse conatus fuerit, in primis ipsas res amittat, & Abbas monasterij vestri eas ad integrum recipiat, insuper & alias tantas res partibus ipsius monasterij componere & adimplere faciat. Et quia censistis me annis singulis pro ipsis rebus in festo sancti ill. argentum vel quidlibet solvere faciam, si de ipso censu ad eum placitum negligens fuero, spondeo ut ipsum in duplum solvam. At dum hæc omnia suprâ memorata inlibata servavero, nec vos nec juniores aut successores vestri de ipsis rebus ullam diminutionem vel contrarietatem, si spatium vitæ Dominus mihi prolongare dignatus fuerit, facere præsumatis. Post meum quoque discessum omnes ipsas res, cum omni addita melioratione vel omnibus suprapositis, cum omnibus rebus atque corporibus, opibus atque præfidiis, absque ullius judicis aut heredum meorum expectata consignatione aut traditione vos aut agentes vestri jam dicti monasterij vestri in eorum faciant revocare vel recipere dominationem vel potestatem, sicut eorum continet epistola, perpetualiter faciendo quod egerint.

Sequitur præstaria.

XXVI. In Dei nomine ille Abba & omnis congregatio fratrum nostrorum aut monachorum in monasterio ill. Domino deservientium, in Christo filio illo. Dum tua fuit petitio vel supplicatio, & nostra decrevit voluntas, ut prælitum beneficium de rebus nostris tibi facere deberemus, quod ita & fecimus, quæ sunt in pago ill. in condita illa, in loco qui vocatur sic, quem tu aut ill. per epistolam donationis à die præfente ad jam dictum mona-

sterium nostrum ill. confirmavit, id est, mansum cum casa, vel alias terras, vel quantum ipsa epistola continere videtur, ut quandiu advixeris, aut ad v. aut x. aut xv. annos ipsas res usualiter habere & possidere vel excolere debeas, at nihil exinde minuendi aut alienandi vel detrahendi aut in pejor vertendi non habeas potestatem, neque transferendi quicquam, quod si feceris, aut in alio contrario aut iniquo ingenio vel contrarietate aut tu ipse aut aliquislibet homo de ipsis rebus adesse aut aditare conatus fuerit, in primis ipsas res amittas vel perdas, & alias tantas vel tales partibus jam dicti monasterij componere & solvere facias. Et censuum de annis singulis pro ipsis rebus in festo sancti ill. ceram aut argentum tant. partibus ipsius monasterij solvere facias. Et si de ipso censu negligens fueris, ipsum duplum reddas, & hæc præstaria nostra usque ad eum placitum firma permaneat, stipulatione subnixa. Acta ibi. & reliqua.

Alia precaria.

XXVII. Domino sancto & apostolica sede colendo Domino & in Christo patri ill. ego ill. & conjux mea illa. Pluribus non est incognitum qualiter propter nomen Domini ad Ecclesiam illam in honorem sancti illius villam nostram nuncupatam ill. sitam in pago ill. per epistolam cessionis visi fuimus concessisse, etiam vos ad partes suprascriptæ Ecclesiæ recepisse. Sed dum postea nostra fuit petitio, & vestra benevolentia & pietas, ipsam villam, dum advivimus, aut qui parte sua ex nobis superstes fuerit, dum advivit, nobis ad beneficium usufructuario ordine excolendam tenere permisistis, ea scilicet ratione ut nihil exinde penitus de qualibet re alienandi aut minuendi pontificium non habeamus, sed absque ullo præjudicio suprascriptæ Ecclesiæ vel vestro eam tantummodo excolere debeamus, ideo hanc precariam vobis emittimus, ut nullo unquam tempore nostra possessio, etiam si spatium vitæ nobis Dominus prolongaverit, nullum præjudicium aut diminutionem aliquam de ipsa villa vobis generare non debeat, nisi usu tantum, dum advivimus, habere debeamus. Et post nostrum amoborum discessum, cum omni re meliorata, quicquid ibidem undique adtrahere aut meliorare poterimus, per hanc precariam, ac si semper per quinquennium renovata fuisset, absque ullius judicis aut heredum nostrorum expectata traditione vos

& successores vestri aut agentes Ecclesie in vestram eam faciatis dominationem revocare perpetually possidendam vel quicquid exinde facere elegeritis, sicut nostra continet epistola, ad profectum prefatae Ecclesie Domni illius liberum habeatis arbitrium. Facta precaria ibi. & reliqua.

Venditio ad monasterium.

XXVIII. Venerabili in Christo patri illi Abbati de monasterio sancti illius &c. ut supra pag. 505.

Precaria de venditione.

XXIX. In Christo venerabili patri & Domino illi Abbati &c. ut supra pag. 506.

Commendatitia de re vendita.

XXX. In Christo venerabilis Abbas ille de monasterio illo, quod est in pago illo &c. ut supra pag. 506.

Preceptum de clericatu.

XXXI. Si eis qui se ad onus clericatus transferre deliberant licentiam non negamus &c. ut supra pag. 386.

Carta de ducatu & patriatu vel comitatu.

XXXII. Perpicue regalis in hoc perfecta conlaudatur clementia &c. ut supra pag. 380.

Tractoria in itinere pergendo.

XXXIII. Dominis sanctis & apostolicis sedibus collocatis Episcopis, Abbatibus, vel Abbatissis &c. ut supra pag. 441.

Alia tractoria.

XXXIV. Dominis sanctis & apostolicis ac venerabilibus in Christo patribus Regibus &c. ut supra pag. 503.

Epistola tractoria legatariorum vel minima faciendi istius instar.

XXXV. Ille Rex omnibus agentibus. Dum & nos in Dei nomine apostolicum &c. ut supra pag. 381.

Carta de causa suspensa.

XXXVI. Cognoscat magnitudo seu utilitas vestra dum & nos ad presens apostolico viro ill. &c. ut supra pag. 387.

Carta de Mundeburdo Regis & Principis.

XXXVII. Rectum est ut regalis potestas illis tuitionem impertiat quorum necessitas comprobatur. Igitur &c. ut supra pag. 388.

Alio modo.

XXXVIII. Ille Rex vir inluster Dominis sanctis ac venerabilibus in Christo patribus omnibus Episcopis, vel omnibus Abbatibus, seu & inlustris viris Ducibus, Comitibus, Vicariis, Centenariis, vel omnibus agentibus, seu omnibus Mifis nostris discurrantibus, vel omnibus pa-

ribus & amicis nostris, tam presentibus quam futuris, bene cupiens vester. Comperiat magnitudo seu industria vestra quod veniens venerabilis vir ille Abba de monasterio sancti illius tam se quam & ipsum monasterium cum omnibus rebus suis ad nos se plenius commendavit; & nos postea gratante animo ipsum venerabilem virum illum Abbatem cum ipso monasterio vel hominibus suis & omnes causas suas amabiliter sub nostro recepimus mundeburde vel defensione. Ideoque salutantes magnitudinem seu industriam vestram, vobis omnino per has litteras rogamus atque precipimus ut nullus ex vobis jam dictum venerabilem Abbatem, vel ipsum monasterium, nec homines, nec res suas, quas ad presens habere videtur, vel inantea Christo propitio per bonis hominibus ibidem conlatum fuerit, nullus inquietare nec condemnare vel aliquid de rebus suis minuere omnino presumat; sed cum Dei gratia & nostro mundeburdo vel defensione tam eum quam suos homines refidere cum quiete finatis. Et si aliqua causa adversus ipsum Abbatem vel monasterium ipsius seu homines ejus fuerint, que in pago absque suo iniquo dispendio recte definita non fuerint, eas usque ante nos omnimodis fiant suspensas vel reservatas, & postea ante nos per legem & justitiam finitivam accipiant sententiam. Et ut certius credatis, manu propria subter firmavimus & de anulo nostro sigillavimus. Signum Domino illo Rege. Ille recognovi & subscripsi. Datum die illo, anno illo, loco illo.

Ut leudesamia promittantur Regi.

XXXIX. Ille Rex Comiti illi. Dum & nos una cum consensu procerum nostrorum &c. ut supra pag. 396.

Sacramentum fidelitatis.

XL. Repromitto ego quod ab isto die inantea fidelis ero Domino Karolo &c. ut supra to. 1. pag. 377.

Commutatio cum Rege.

XLI. Ille Rex illi Regi. Nemo sibi quicquam cernitur minuere quicquid e contra recipit in augmento. Dum inter nos &c. ut supra pag. 390.

Confirmatio Regis de omni corpore facultatis.

XLII. Merito regalis clementia in illis collata munera vel proprietates parentum nostrorum confirmare deliberat quos cognoscit &c. ut supra pag. 391.

Preceptum de leouverpo per manum Regis.

XLIII. Quicquid in presentia nostra

agitur, vel per manum nostram videtur esse transfvultum &c. *ut supra pag. 382.*

Prologi de cessionibus regalibus.

XLIV. Merito largitatis nostrae munere sublevantur &c. *ut supra pag. 383.*

Item. Perspicue compendiis regalibus illud adscribitur &c. *ut supra pag. 383.*

Cessio ad laicos.

XLV. Nihil, ut ait Apostolus, in hunc mundum intulimus, nec quicquam ex eo auferre nobiscum poterimus &c. *ut supra pag. 383.*

Confirmatio ad seculares viros.

XLVI. Regiam consuetudinem exercemus & fidelium nostrorum animos adhortamur &c. *ut supra pag. 385.*

De Regis amittitione.

XLVII. Rectum est ut qui nobis fidem pollicentur inlaxam, nostro tueantur auxilio. Et quia illi noster fidelis &c. *ut supra pag. 386.*

Præceptum donationis inter virum & uxorem.

XLVIII. Dum Dominus omnipotens creator caeli & terræ permittit, juxta quod legitur in principio &c. *ut supra pag. 381.*

Carta donationis inter virum & uxorem, quæ gestis municipalibus sit allegata.

XLIX. Quicquid inter conjugatos de propria facultate ob amorem dilectionis &c. *ut supra pag. 408.*

Alia donatio.

L. Quandoquidem Deus voluerit inter virum & uxorem, ad pacis vinculum atque concordiam neclendam, ut res eorum inter se condonare deberent, sicuti & fecerunt. Ideoque complacuit atque convenit inter venerabilem virum illum & uxorem illius nomine illam, eò quòd inter eos agnatio minimè esse cerneretur, ut alter alteri de rebus eorum inter se condonare deberent. quod ita & fecerunt. Dedit itaque venerabilis vir ille uxori suæ nomine illa de rebus suis in pago ill. in loco nuncupato ill. super fluvio ill. hoc est mansos tantos, cum domibus, ædificiis, curtiferis, cum vvadris, terris, silvis, pratis, pascuis, campis, mobilibus & immobilibus, mancipiis ibidem commanentibus vel adspicientibus his nominibus ill. & ill. cum omni integritate vel soliditate, quicquid ibidem jure hereditario ad se pertinere videtur. Similiter visa est reddere uxor ill. nomine ill. præfato jugali suo nomine ill. de rebus suis in pago illo in loco nuncupato ill. super fluvio ill. mansos tantos, cum domibus, ædificiis, curtiferis, cum vvadris,

terris, tam cultis quàm incultis, silvis, campis, pratis, pascuis, cum inviis & perviis eorum, integra omnia & ex omnibus, quicquid ibidem sua fuit possessio vel dominatio. Similiter etiam omne præsidium vel elaborata eorum inter se pars parti visus est donare. In tali verò tenore, ut quisquis de eis pari suo in hoc seculo superstes fuerit, omnes res quas dedit & quas accipit, in suo jure & dominatione recipere debeat, habeatque tenendi, dandi, vendendi, commutandi, heredibusque suis ad possidendum relinquendi liberam in omnibus potestatem. Propterea has duas epistolas adfatimas uno tenore conscriptas inter se fieri vel firmare rogaverunt, ut nullus quilibet de heredibus ac proheredibus eorum hanc congruitatem inter eos factam ullo unquam tempore possit irrumperere, nisi absque ullius contradictione omni tempore firma & stabilis permaneat. Quòd si aliquis de heredibus ac proheredibus eorum hanc cessionem calumniari præsumperit, dupliciter quantum eo tempore ipsæ portiunculae valuerint, & insuper ad partem fisci, auri uncias tantas, argenti libras tantas coactus exolvat, & quod repetit nullum obtineat effectum, sed, sicut diximus, hæc epistola tam à nobis quàm ab aliis bonorum hominum manibus roborata omni tempore firmæ & stabiles permaneant, stipulatione interposita. Actum, & reliqua.

Obnoxio à patre in filios facta.

L I. Dulcissimis filiis meis illis. Omnibus non habetur incognitum qualiter ante hos annos &c. *ut supra pag. 411.*

Donatio quam pater donat filio suo.

L II. Dulcissimo atque amantissimo filio meo illi, ego ille genitor tuus. Dum & ego te dulciter enutrivim &c. *ut supra pag. 500.*

Alia donatio de eadem re.

L III. Ego in Dei nomine ille. Amore Domini nostri Iesu Christi, ut veniam delictis meis &c. *ut supra pag. 501.*

Charta cum in locum filiorum nepotes instituuntur ab avo.

L IV. Dulcissimis nepotibus meis illis, ego ille. Quicquid filiis vel nepotibus de facultate pater cognoscitur ordinasse, voluntatem ejus &c. *ut supra pag. 480.*

Alia de eadem re.

L V. Ego in Dei nomine ille & conjux mea illa dilectissimis nepotibus nostris necnon & neptibus nostris illis. Constat verò, prout fragilitas humana exposcit, quæ

primi parentis culpa existente mortis debitum quotidie nolens volensque persolvit, quod genitor vester nomine ille filius noster de hac luce ante nos visus est decessisse, & nos Dei omnipotentis providentia ei reservati superflites fuerimus. Hac igitur de causa complacuit nobis atque convenit ut pro ipso proprietatis jure, in quo genitor vester legitime succedere debuit si nobis in hoc seculo superflites fuisset, ita vos post nostrum quoque discessum æqualem partem cum avunculis vel amitis vestris filius vel filiabus nostris ad integram accipere debeatis. Propterea per hanc chartulam traditionis sive per festucam atque per andelangum donamus tradimus vobis, sicut diximus, de omni re proprietatis nostræ, quicquid ad præsens possidere visi sumus, id est, tam in terris quam in silvis, campis, pratis, pascuis, vineis, mancipiis, peculis, pecoribus, omnia & ex omnibus, ut ipsam hereditatem, sicut diximus, æqualiter contra heredes nostros filios vel filias nostras, ipsam videlicet portionem quam pater vester ille hereditare voluerit accipere debeatis, ut ab hac die habeatis, teneatis, atque possideatis, & inter vos legitime dividere faciatis, vel quicquid exinde facere volueritis, liberam in omnibus habeatis potestatem. Et si quispiam contra hanc chartulam cessionis aliquam calumniam stabilire præsumpserit, vel vobis ipsam portionem per fraudem abstrahere voluerit, componat vobis dupliciter, id est, quantum eo tempore ipsa portio valuerit, & insuper inferat ad partem fisci auro uncias tant. argento libras tantas. Et hoc actu exsolvat, & insuper quod repetit nullatenus evindicat, sed præsens epistola hæc omni tempore firma & stabilis permaneat, stipulatione subnexa. Actum. & reliqua.

Carta cum quis nepoti aliquid meliorare voluerit.

LVI. Dulcissimo nepoti meo illi. Quicquid pater unumquemque de filiis vel nepotibus plus habere voluerit, hoc sibi secundum legis ordinem sine consortis repetitione defendat, nec præsumat aliquis contra voluntatem patris agere. Igitur ego in Dei nomine ille, dum & me jam senectus adgravat, & necessitates ut oportet procurare non valeam &c. ut supra pag. 411.

Alia de eadem re.

LVII. Dulcissimis nepotibus meis illis, necnon & neptibus meis illis, ego in Dei

nomine ille. Licet pro servitio vel benevolentia quam circa me die noctique exhibuistis, de rebus proprietatis meæ vobis aliquid condonare deberem, sicuti & feci. Ideoque per hanc epistolam cessionis sive per festucam atque per andelangum dono trado vobis aliquam rem meam in pago illo, in loco qui dicitur ille, id est, mansos tantos, cum ædificiis suprapositis, unâ cum terris, silvis, campis, pratis, pascuis, communiis, necnon & mancipiis ibidem commanentibus vel adpicientibus, omnia & ex omnibus, quicquid in ipso loco mea videtur esse possessio vel dominatio. In tali verò ratione ut hæc omnia superius nominata à die præsentis habeatis, teneatis, atque possideatis, vel quicquid exinde facere volueritis, liberam in omnibus habeatis potestatem. Et si quis deinceps, quod fieri non posse credo, si ego ipse, quod absit, aut ullus de heredibus ac proheredibus meis hanc cessionem refragare tentaverit, si se exinde non correxerit, à collegio sanctæ Dei Ecclesiæ alienus existat, & insuper inferat vobis dupliciter, id est, quantum eo tempore ipsæ res valuerint, & quod repetere videtur, nullum obtineat effectum, sed præsens hæc epistola tam à me quam ab heredibus meis defensata omni tempore firma & stabilis permaneat. Actum. & reliqua.

Traditio respectuâlis, sive epistola qualiter extraneus in locum filiorum adoptetur.

LVIII. Domino fratri illi, ego in Dei nomine ille. Dum igitur & peccatis meis facientibus procreationem filiorum minime habere videor, & me paupertas vel infirmitas corporis assidue opprimere videtur, ideo complacuit mihi atque convenit ut in locum filiorum vel filiarum te adoptare deberem. quod ita & per hanc epistolam visus sum fecisse. Dono igitur tibi omnes res proprietatis meæ, quascunque de parte paterna seu de materna adquisisse videor, id est, in pago illo, in loco nuncupato illo, hoc est, mansos tantos cum ædificiis suprapositis, curtiferis, cum vadris, silvis, terris arabilibus, campis, pratis, pascuis, adjacentiis, seu & mancipiis ibidem commanentibus, cum omni suppellectili domus meæ, quicquid ibidem præsentis tempore possidere videor, in tuam transfirmitate dominationem. Similiter & in alio loco qui dicitur ill. in ipso jam dicto pago, id est, mansos tantos, cum ædificiis suprapositis, curtiferis, silvis, campis, pratis, pascuis, communiis,

& mancipiis ibidem commanentibus vel adspicientibus, id est, quantumcunque in ipso loco mea videtur esse possessio vel dominatio, totum & ad integrum per hanc chartulam cessionis sive per festucam atque per andelangum de meo jure in jus & dominationem tuam perpetualiter transfirmit. In ea verò ratione ut quandiu advixero, victum mihi, potum, & vestimenta, & calciamenta in omnibus sufficienter procurare debeas, ut exinde mihi omnibus diebus vitæ meæ nihil deficiat, quòd si hoc non feceris, ipsas res, quas tibi delegavi, ad integrum perdas. Propterea hanc epistolam tibi fieri vel firmari rogavi, ut nullo unquam tempore aliquis de hereditibus meis seu proheredibus hanc conventionem inter nos factam immutare vel refragare non possit, sicut superius continetur. Ea scilicet ratione ut quandiu advixero, meam necessitatem in omnibus procurare debeas in cibo & potu, in vestimentis seu calciamentis, & post meum discessum ipsæ res, quas tibi tradidi, in tua dominatione permaneant, vel quicquid ibi deinceps facere volueris, liberam in omnibus habeas potestatem. Et si ullus quilibet, quod sciendum esse non credo, si aliquis de propinquis meis, vel quælibet alia persona hoc emutare vel temerare præsumperit, inferat tibi tantum quantum ipsæ res valuerint, & insuper ad partem fisci auro uncias tant. argento libras tantas coactus exsolvat, & quod repetit nihil evindicat, sed præsens hæc epistola adoptionis omni tempore firma & stabilis permaneat, cum stipulatione subnexa. Actum, & reliqua.

Alia de eadem re.

LIX. Ego in Dei nomine ille. Dum peccatis meis facientibus orbatus sum filiis meis, placuit ut te illum unâ cum consensu patris tui in civitate illa cum curia publica & defensore de potestate patris naturalis descendente & in meam potestatem venientem in locum filiorum adoptarem, quod ita & feci. Ea verò ratione ut quandiu advixero, victum & vestitum, tam in dorso quam in lecto, seu calciamento, mihi in omnibus sufficienter impertias & procures, & omnes res meas, quascunque habere videor, tam in manso, vinea, prato, peculio, seu reliqua suppellectili domus, salvo jure meo, diligenter excolas. Post obitum quoque meum, sicut à me generatus fuisses, ita in omni hereditate mea per hanc epistolam adoptionis

statim sis successurus, vel quicquid de supradictis rebus meis, quantascunque moriens dereliquero, facere volueris, jure proprietario absque repetitione heredum meorum liberam & firmissimam in omnibus habeas potestatem. Quòd si aliquis hoc temerè emutare voluerit, inferat tibi tant. & quod repetit vindicare non valeat, sed præsens epistola omni tempore firma permaneat. & reliqua.

Donatio ad filios naturales.

LX. Gesta lex & consuetudo exposcit ut quæcunque persona naturales filios habuerit, & alios plures non habuerit, si eos voluerit in sua instituere hereditate, faciendi id liberam habeat potestatem. Ideoque ego ille &c. *ut supra pag. 464.*

Si aliquis servo suo quæsiidivæ aliquid concedere voluerit.

LXI. Iustissimis nostris sublevantur muneribus qui nobis fideliter & instanti famulantur officio. Ego in Dei nomine ille fideli nostro illo &c. *ut supra pag. 425.*

Charta hereditaria.

LXII. Dulcissima filia mea illa. Dum non est incognitum, sed per populum divulgatum & patefactum, quòd ego ex ancilla mea nom. ill. te generavi &c. *ut supra pag. 461.*

Mandatum.

LXIII. Dulcissimo amico meo illi, ego ille. Rogo atque injungo caritati tuæ ut eas ad vicem meam ad civitatem illam &c. *ut supra pag. 465.*

Hereditaria.

LXIV. In nomine Domini. Anno illo Domni nostri illius Regis, mensè illo, gesta habita apud laudabilem virum illum defensorem &c. *ut supra pag. 465.*

Rescriptum.

LXV. Magnifico amico meo illi, ego ille Cognita iusta injunctioe tua, ut per tuum mandatum me rogasti &c. *ut supra pag. 466.*

Charta ut filie cum fratribus in paterna succedant alode.

LXVI. Dulcissima filia mea illa, ego ille. Diuturna sed impia inter nos consuetudo tenetur ut de terra paterna sorores cum fratribus portionem non habeant &c. *ut supra pag. 412.*

Pactum inter parentes de eorum hereditate.

LXVII. Quicquid inter propinquos de alode parentum, non judiciaria potestate coacta &c. *ut supra pag. 413.*

Item alio modo.

LXVIII. Caritatis studio & dilectionis affectu

affectu inter propinquos decet ut quicquid de rebus eorum inter se dividerint &c. ut *suprà pag. 482.*

Item alia equalentia, vel pactum.

LXIX. Auxiliante Domino nostro Iesu Christo placuit atque convenit inter illum & germanum suum illum &c. ut *suprà pag. 456.*

Aliud pactum divisionis inter fratres.

LXX. Pactum divisionis inter fratres, id sunt ille & ille, heredes illius & illius quondam, qualiter inter se alodem &c. ut *suprà pag. 505.*

Qualiter in uno volumine viri & uxoris testamentum condatur.

LXXI. Regnante in perpetuo Domino nostro Iesu Christo, loco illo, anno illo, regnante illo Rege, sub die illa, ego ille & conjux mea illa &c. ut *suprà pag. 415.*

Alio modo qualiter testamentum quis faciat.

LXXII. Regnante in perpetuo Domino nostro Iesu Christo, anno illo illius Regis, sub die illius mensis, feria illa, indictione illa, ego ille filius illius sana mente integròque consilio, metuens casus humanæ fragilitatis, testamentum meum condidi, quod illi scribendum commisi, ut quando dies legitimus post transitum meum advenerit, recognitis sigillis, inciso lino, ut legis decrevit auctoritas, per inlustrem virum illum, quem in hac pagina testamenti mei legatarium institui, gestis reipublicæ municipalibus titulis ejus persecutione ab ipsis muniatur, & in archiis basilicæ sancti illius conservetur. Et quicquid unumquemque de rebus meis propriis habere decrevi, singulariter in hoc testamentum meum inferere curavi. In reliquo verò qualescunque aut quæcunque epistolæ aut testamenta aut conscriptiones de nomine meo manu mea firmatæ ostensæ fuerint, & ante hoc testamentum prænotatæ, quas hic non commemoravero, excepto de ingenuitatibus quas pro animæ meæ remedio feci aut adhuc facere volo, vacuæ permaneant. Et quod unicuique per hoc testamentum dero darique iussero, id ut fiat, detur, præstetur, impleatur, te omnipotens Deus testem committo. Quapropter non habetur incognitum qualia dispensante Deo ad loca sanctorum illorum de rebus meis propriis delegavi in perpetuum ad possidendum: dedi quoque ad basilicam illam portiones meas illi, & quod in locis denominatis habere videor, id totum & ad integrum

Tom. II.

ad basilicam superiùs nominatam proficiat in augmentum. Illas verò cessiones quas ad liberos meos illos ad ingenuitates eorum confirmandas fecimus, id sunt illi, & illi, quando illos pro animæ nostræ remedio ingenuos dimisimus, dum advivunt, habeant, & post eorum decessum cum omni supraposito ad jam dictam Ecclesiam sancti illius, ubi eis patrocinium & defensionem constitui, revertantur. Volumus enim ut ingenuos quos modò aut inantea fecimus, quancumque in ipsis locis manent quæ ad sanctam Ecclesiam delegavimus, inspecta eorum libertate, super ipsas terras pro ingenuis commaneant, & aliubi commanendi nullam habeant potestatem, sed ad ipsa loca sancta debeant spectare, & nullus de ipsis lidemonia ad meos heredes ullatenus reddat, & hoc quod aliquibus ex eis per cartas dedimus, nullatenus aliubi nec vendere nec alienare habeant licentiam. Similiter donavimus donatùmque in perpetuum esse volumus ad monasterium illud, ubi venerabilis Abba ille præfesse videtur, villas illas in pago illi, cum omnibus adjacentis vel appendiciis earum, quantumcunque ibidem tenere vel possidere videmur, & quolibet adtractu ad nos pervenit, aut legibus pervenire debet, totum & ad integrum cum omni superposito à die præsentis in honorem sancti illius, ubi Abba ille, tradimus ad possidendum, cum domibus, ædificiis, mancipiis, accolabus, libertis, tam ibidem oriundis quàm aliunde translatis vel ibidem commanentibus, vineis, silvis, campis, terris cultis & incultis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, cum exitu & regressu, omni genere pecudum, tam majore quàm minore, mobilibus & immobilibus, omni re inexacta, tam auro quàm argento, vel reliquis fabricaturis, tam ministeriis Ecclesiæ, vel strumentis chartarum, libris vel vestimentis Ecclesiæ, vel omni præsidio quod vivens legibus possidere videor & mihi debetur, & quicquid dici vel nominari potest, totum & ad integrum ad jam dictum monasterium sancti illius proficiat in augmentum, inspecto illo strumento quod antea ad jam dictum monasterium fecimus. Præter ista omnia reservavimus in Falcidia heredibus nostris villas illas in pago illo, in ea ratione ut facta mea in omnibus studeant conservare atque defendere. Quòd si hoc facere neglexerint, quicquid eis deputavimus perdant, & de omni cor-

L I

pore facultatis meae penitus reddantur extranei. Et si aliquid comparavero, aut ex parentibus meis mihi obvenerit, vel adtraxero, vel quolibet ingenio ad me pervenerit, quod in isto testamento supra non commemoravimus, post meum discessum causa sancti illius per rectores suos recipiat perpetualiter ad possidendum. Per praesens testamentum basilicam sancti illius heredem meum instituo, & quicquid unicuique deputavi, fidei tuae committo. Quia hoc quod tibi deputavi, malo te habere quam me, te magis quam ceteros heredes ac proheredes meos. Si quis vero, quod futurum esse non credo, sive aliquis heredum ac proheredum meorum, vel quislibet opposita persona praesens testamentum meum infringere conatus fuerit vel tentare praesumpserit, inprimis, usque dum ad veram emendationem proinde corrigatur, Deum & sanctos suos habeat contrarios, & a liminibus Ecclesiae efficiatur extraneus, & insuper ei quem pulsaverit, una cum socio fisco, auri libras tant. coactus exsolvat, & nihilominus praesens pagina firma permaneat, quam manu mea propria subter firmavi, & bonorum hominum signis vel allegationibus roborandam decrevi, stipulatione subnexa. Actum. & reliqua.

Gesta juxta consuetudinem Romanorum, qualiter testamenta allegentur.

LXXIII. Anno illo regnante Rege illo, sub die illo, in civitate illa, adstante viro illo laudabili defensore & omni curia publica, vir magnificus ille persecutor &c. ut supra pag. 425.

Textus mandati.

Domino magnifico fratri illi, ille. Pe-to & supplico atque tuae caritati injungo, ut in vicem meam civitatem illam adeas, & donationem illam quam ego partibus illius de locis nostris nuncupatis illis sitis in pago illo per meum legitimum instrumentum confirmavi, prosequi & gestis municipalibus coram curia publica & defensore facias allegari. Propterea tibi hoc mandatum conscripsimus &c. ut supra pag. 426.

Post recitationem mandati, vir honestus ille defensor dixit. Mandatum quidem recitatum est, sed superscriptum testamentum, quod praemanibus habere dicis, amanuensis accipiat, & nobis praesentibus recitetur, & ut postulas gestis publicis firmetur. Qui statim accipiens, per ordinem illud recitavit. Post recitationem vero ille persecutor dixit. Quia petitiones meas lau-

dabilitas vestra per ordinem implere dignata est, rogo ut publica monumenta suscipiat. Vir laudabilis ille defensor & curiales dixerunt. Testamentum quod recitatum est, gestis publicis inseratur, & quod ille persecutor velit & petit, gesta ei publice dentur. Ille persecutor dixit. Sufficit mihi bone defensor, si testamenti, quod recitatum est, mihi gesta, ut mos est, tradere jubeatis. Defensor & ordo curiae dixerunt. Quia testamentum & mandatum inde conscriptum per ordinem conditum & bonorum hominum manibus roboratum atque signatum manifeste cognovimus, aequum est ut gesta ex hoc conscripta & a nobis subscripta tibi ex more tradantur, & in archis publicis serventur, ut facilius, quod superius insertum est, diuturno tempore maneat inconvulsus. Edatur ordine & mandatum & totus testamenti textus, & postea defensor & curiales civium & reliqui subscribant atque signent.

Epistola qualiter pupilli recipiantur.

LXXIV. Lex Romana constringit, ut qui tutores noluerint esse parvulorum, si forte cesserit luctuosa hereditas, in ea ipsi habeantur extranei. Propterea ego in Dei nomine ille iudex provinciae illius &c. ut supra pag. 481.

Libellus dotis.

LXXV. Dulcissima atque amantissima sponsa mea nomine illa, ego in Dei nomine ille. Igitur dum taliter parentibus nostris utriusque partis complacuit atque convenit ut ego te solido & denario secundum legem Salicam sponsare deberem, quod ita & feci, similiter complacuit nobis atque convenit ut de rebus proprietatis meae tibi aliquid in dotis titulum condonare deberem. quod ita & feci. Idcirco per hanc chartulam libelli dotis sive per festucam atque per andelungum dono tibi & donatum in perpetuo esse volo, id est, in pago illo, in loco nuncupato illo, super fluvio illo, hoc est, mansos tantos, cum hominibus ibidem commanentibus vel adspicientibus his nominibus illis vel illis, cum terris tam cultis quam & incultis, silvis, pratis, campis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, mobilibus & immobilibus, praesidiis, pecuniis, pecoribus, vineis, farinariis, vel quicquid in ipso loco mea videtur esse possessio vel dominatio, rem inexactam totum & ad integrum, sicut superius dixi, dono, trado, atque transfirmo. Insuper etiam dono tibi

in pecoribus, id est, inter boves & vaccas, inter porcos & verveces, capita tanta, in fabricaturis, id est, in auro vel argento solidos tantos. In ea verò ratione ut hæc omnia superius nominata, quandoquidem dies nuptiarum evenerit, & nos Deus conjunxerit, tu dulcissima sponsa mea nomine illa ab ipso die hoc habeas, teneas, atque possideas, vel quicquid exinde facere volueris, liberam ac firmissimam in omnibus habeas potestatem. Et si quis deinceps contra hanc chartulam libelli dotis, quod fiendum esse non credo, venire aut eam temerare præsumperit, si se exinde non correxerit, illum qui ab initio masculum & feminam condidit contra se ultorem sentiat, & insuper auro uncias tantas, argento libras tantas coactus exsolvat, & quod repetit nullatenus evindicare prævaleat, sed præsens hæc epistola tam à me quam ab heredibus meis defensata omni tempore firma & stabilis permaneat, stipulatione interposita.

Alius libellus dotis.

LXXVI. Quod bonum, faustum, felix, prosperumque eveniat desponsandis maritandisque ordinibus ac procreationi liberorum &c. *ut supra pag. 414.*

Alio modo.

LXXVII. Quod bonum, felix, faustumque, & reliqua. Dono itaque ego ille honestæ puellæ sponset meæ nomine illam, si Christo placuerit, in conjugium desidero fociare uxorem, donatumque &c. *ut supra pag. 455.*

Alio modo.

LXXVIII. Lex & consuetudo exposcit ut quicquid inter sponsum & sponsam de futuris nuptiis fuerit definitum vel largitum, aut ex consensu parentum vel ipsorum, si sui juris sunt, scripturarum solemnitate firmetur. Idcirco ego ille, dum multis habetur percognitum quòd te illa una cum consensu parentum vel amicorum nostrorum tua spontanea voluntate sponsavi, mihi complacuit ut aliquid de rebus meis per hunc titulum libelli dotis ante diem nuptiarum tibi confirmare deberem, quod ita & feci. Ergo dono tibi donatumque esse volo locellum proprietatis meæ nuncupatum illum situm in paggillo, cum terris, & reliqua, totum & ad integrum, sicut à me præsentem tempore videtur esse possessus, & in fabricaturis aurum tantum, argentum tantum, vestimenta, & reliqua. Hæc omnia, sicut jam superius dictum est, per hunc titulum li-

Tom. II.

belli dotis, cum dies nuptiarum advenerit, tibi sum impleturus vel traditurus; ita ut dum advixeris, secundum legis ordinem teneas atque possideas, nostrisque qui ex nobis procreati fuerint filiis derelinquas. Si quis verò aut ego ipse, aut ullus quislibet persona fuerit qui contra hanc donationem aliquid agere vel calumniam generare præsumperit, illud quod repetit non vindicet, & insuper cui litem intulerit solidos centum componat, & hæc donatio meis vel bonorum hominum manibus roborata, cum stipulatione subnexa, firma permaneat.

Constitutio dotis.

LXXIX. Cum constet fecunditatem humanæ proles à protoplasto Domino præcipiente crevisse, *Crescite*, inquit, & *multiplicamini*, atque ob adjutorium mulier de latere sumpta sit viri, dicente Domino, *Faciamus ei adjutorium simile sibi*, & *idcirco relinquet homo patrem & matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una*, & ut certius humana fragilitas possit dignoscere bonum atque à Deo constitutum esse conjugium, ipse auctor redemptionis Christus Dei filius invitatus ad nuptias venit, ibique aquas in vinum mirabile convertit, ideoque ego in Dei nomine Gaufridus, præcedentium patrum vestigia sequens, unà cum consensu virorum illustrium propinquorum meorum, visum est mihi legibus copulare legitimum conjugium ad procreationem filiorum, atque in dotis titulum dare sponset meæ nomine Hildemei, filia quondam Wardi atque Osbrenæ, decrevi in præsentia virorum nobilium agere, studuique ut ejus temporibus inconvulsum permanere queat, quod ita & feci. Ergo dono tibi donatumque secundum legem Salicam in tua dote à die præsentem jure legitimo in perpetuum esse volo, & de meo in tuum jus & dominationem trado atque transcribo, hoc est, mansum juris mei indominicatum, cum aliis quatuor mansis fervilibus seu adspicientibus simul curtiferis, vineis arpennotum quatuor, silvis, viridigariis, pratis, campis, cultis vel incultis, pascuis, perviis, exitibus & regressibus, & reliquis adjacentiis, mobilibus & immobilibus, cum mancipiis utriusque sexus, quorum hæc sunt nomina. Giosfredus & uxor sua donavit eam infantibus Geroldo & Abdone, necnon & Poppa. Magevvardus & uxor ejus Adalburgis cum filio suo nomine Burando, Isembertus, Aimbertus,

Ll ij

Petitus, Vitegerius, Alboinus, Olfardus, Lanceri & uxor sua Sieberta, Airmannus, & conjux ejus Adalburgis, & filia eorum Ingeltrudis, Cathindes, Megevardus, Pucellita, & Albutius. Qui præscriptus mansus cum omnibus appendiciis est in pago Carnotense, in vicaria Ganegiacense, in loco qui dicitur Sicheri villa. Hæc omnia superius comprehensa die præsentis tibi sum daturus vel traditurus, totum & inexactum, ut quicquid exinde facere volueris, liberam & firmissimam in omnibus habeas potestatem faciendi. Dono etiam tibi in præfixo pago vel in eadem vicaria, in loco qui dicitur Bonervilla, omnem medietatem, tam ex mancipiis quam ex alode, quam ibi videor habere, hoc est, mansum unum cui adpiciunt mansi serviles quatuor cum mancipiis quorum hæc sunt nomina, Galastus, Ergarius, Pascarius, Marlinus, Polita, & Amelberga, vineis arpenorum quatuor, pratis, silvis, aquis, aquarumve decursibus, terris cultis & incultis, exitibus & regressibus, vel quicquid ibi adpiciunt, omnem medietatem, tam in terris quam in mancipiis, id est, mansum unum cum mansis quatuor ibi adpicientibus, cum pratis arpenorum duorum, & medietatem Ecclesiæ Dei.

Traditio ad sponsam.

LXXX. Dum multis habetur per cognitum qualiter ego ille puellam aliquam nomine illam unâ cum consensu parentum vel amicorum nostrorum legibus sponsavi, & aliquid de rebus meis ei donare ante diem nuptiarum disposui, ideo placuit mihi ut de ipsius rebus misso ipsius puellæ nomine illi traditionem vel introductionem locorum secundum legem Romanam facere deberem, quod ita & feci. Ergo trado ei & tradidisse me constat locellum proprietatis meæ nuncupatum illum, situm in pago illo, cum terris, ædificiis, accolabus, mancipiis, & cetera quæ sequuntur, aurum, argentum, vestimenta. Hæc omnia superius jam dicta tibi illi ad vicem sponsæ meæ trado, ita ut tempore nuptiarum in jam dictæ sponsæ meæ veniant potestatem, ita ut secundum legis ordinem teneat atque possideat. Et si contra hanc traditionem aliquis refragare voluerit, partibus ipsius puellæ sol. tant. componat, & hæc traditio firma permaneat. *Si quando masculus & femina in raptum consenserint, & infra quinquennium litigentur.*

LXXXI. Notitia sub quorum præ-

sentia ibi veniens ille ante illum vel eos qui subter tenentur inferti, accusabat aliquem hominem nomine illum eò quòd &c. *ut supra pag. 487.*

Charta compositionis, si aliquis puellam invitam traxerit.

LXXXII. Dulcissimæ atque amantissimæ conjugii meæ nom. ill. ego ill. maritus tuus. Licet ergo ut ego raptu scelere absque voluntate parentum tuorum te mihi in conjugium visus sum sociasse, unde vitæ periculum incurere potui, nisi intervenissent sacerdotes vel reliquæ plures illustres personæ, qui nos ad pacis concordiam vel unanimatate visi sunt revocasse. Quæ de re convenit nobis ut de rebus proprietatis meæ tibi aliquid donationis causa condonare deberem, quod ita & feci. Ideoque per hanc epistolam compositionis, sive per festucam & andelangum, dono tibi & donatum in perpetuo esse volo, id est, aliquam portiunculam meam in pago illo, in loco nuncupato illo, super fluvio illo, hoc est, mansos tantos cum hominibus ibidem commanentibus vel adpicientibus utriusque sexus, cum terris arabilibus, silvis, campis, pratis, cum inviis, perviis, omnia & ex omnibus, quicquid in ipso loco possidere præsentis tempore visus sum, totum & ad integrum tibi per hanc chartulam compositionis dono, trado, atque transfirmo. Similiter dono tibi in auro vel argento solidos francos tantos. In tali verò tenore ut hæc omnia superius nominata à die præsentis habeas, teneas, atque possideas, posterisque nostris ad possidendum relinquant, vel quicquid exinde facere volueris, liberam in omnibus habeas potestatem. Et si aliquis contra hanc epistolam compositionis venire aut eam irritam facere voluerit, inferat tibi tantum & aliud tantum quantum eo tempore ipsa portiuncula valuerit. Et insuper publico fisco auri uncias tantas, argenti libras tantas coactus exsolvat, & quod repetit nullatenus evindicat, sed præsens hæc epistola compositionis omni tempore firma & stabilis permaneat, stipulatione subnexa. Actum. & reliqua.

Alia charta compositionis.

LXXXIII. Viventibus patribus inter filios familias sine voluntate eorum matrimonia non legitime copulantur. Idcirco in Dei nomine ille, dulcissima &c. *ut supra pag. 414. 477.*

Libellus repudij.

LXXXIV. Certis rebus & probatis

causis inter maritum & uxorem repudian-
di locus patet. Idcirco dum inter illum &
conjugem suam illum non caritas &c. *ut*
suprà pag. 423. 479.

Charta agnationis, si servus ingenuum trahat.

LXXXV. Ille illi femina. Illud non
habetur incognitum qualiter servus meus
nomine ille te absque parentum vel tua
voluntate &c. *ut suprà pag. 422.*

Et si voluntaria servum accepit, dicitis.

Omnibus non habetur incognitum qua-
liter servum meum nomine illum volunta-
ria secuta es &c. *ut suprà pag. 422.*

Alia charta agnationis.

LXXXVI. Omnibus non habetur
incognitum qualiter te per voluntatem
tuam servus juris mei nomine ille ad con-
jugium sociavit uxorem &c. *ut suprà pag.*

447.

*Conculatoria quam Abba fecit ad
hominem suam.*

LXXXVII. Ego in Dei nomine,
et si peccator, venerabilis vir ille Abba de
monasterio sancti illius, quod est in pago
illo constructum. Dum & omnibus non
est incognitum &c. *ut suprà pag. 501.*

Charta triscabina.

LXXXVIII. Ego in Dei nomine
ille cogitans de Dei timore vel aeterna bo-
na retributione, propterea dilecta extra-
nea puella nomine illa, licet te servus meus
nomine ille absque voluntate parentum
tuorum te ad conjugium visus fuit sociasse,
unde vitæ periculum incurere debuit, si
non quamplures extraneæ personæ vel
etiam illustres viri hac de causa sæpius in-
tervenissent, maxime verò quia tu infra
noctes quadraginta secundum legem Sali-
cam visa es reclamasse, nunc igitur com-
placuit nobis atque convenit ut talem
chartulam triscabinam seu ingenuitatis ip-
si servo nostro nomine illo fieri vel firmare
rogaremus, ut nullo unquam tempore in
aliquod servitium inclinari non debeas.
Sed & si aliqua agnatio de ipso servo no-
stro ex te apparuerit, in nullum servitium
nec nobis nec heredibus ac proheredibus
nostris nullatenus debeat adserviri, sed,
sicut diximus, tantum quantum & agna-
tio tua, qui de ipso servo nostro procreati
fuerint, omni tempore ingenui sint, & in-
genui permaneant, tanquam si ab inge-
nuis parentibus fuissent procreati vel nati.
Peculiare verò suum sive conlaboratum,
quod presenti tempore habere videntur,
vel deinceps habere potuerint, sibi ha-
beant concessum atque indultum. Mun-

deburdem vel defensionem ubicunque eli-
gere voluerint, licentiam habeant eligen-
di. Sicut cives Romani, portas apertas
habeant, pergantque partem quam vo-
luerint ambulare. Et nulli heredum ac
proheredum nostrorum tu & agnatio tua,
sicut diximus, ullum deinceps reddere de-
beatis libertinitatis obsequium; sed magis
hæc epistola triscabina tam à me quam ab
heredibus meis defensata omni tempore
firma & stabilis permaneat, stipulatione
subnexa. Actum.

Ve pro nativitate Regis ingenui relaxentur.

LXXXIX. Ille Rex viro illustri illi
Comiti. Dum & nobis divina pietas juxta
votum fidelium & procerum nostrorum,
de nativitate filij nostri &c. *ut suprà pag.*

396.

Epistola ingenuitatis.

XC. Ego in Dei nomine ille Domesticus,
ac si indignus, gloriosi Domini illius
Regis super villas ipsius illas ex familia
dominica illa. Dum generaliter ad omnes
Domesticos Regis ordinatio processit pro
nativitate domnicilli nostri &c. *ut suprà*

pag. 433.

INGENVITATES DIVERSO MODO FACTÆ.

Ingenuitas à die presente.

XC I. Qui debitum sibi nexum relaxat
servitium, præmium in futuro Dominum
sibi tribuere confidat. Igitur ego in Dei
nomine ille pro remedio animæ meæ vel
aeterna retributione &c. *ut suprà pag. 475.*

Item alio modo.

XC II. Qui debitum sibi nexum rela-
xat servitium, mercedem in futuro Domi-
num sibi retribuere confidat. Igitur ego in
Dei nomine ille & conjux mea illa &c. *ut*

suprà pag. 423.

Item alio modo post discessum.

XC III. Dilecto suo illi aut illi. Pro
respectu fidei ac servitij tui, quo mihi fa-
mularis, pro remissione peccatorum meo-
rum &c. *ut suprà pag. 424.*

Item alio modo ingenuitas.

XC IV. Si aliquos ex servientibus no-
stris à jugo servitutis absolvimus, merce-
dem in futurum nobis ex hoc retribui con-
fidimus. Igitur ego ille propter nomen
Domini & retributionem aeternam &c. *ut*

suprà pag. 424.

Alio modo.

XC V. Dum omnipotens Deus nobis
concedit in hoc seculo sanum corpus ha-
bere, pro salute animæ nostræ frequentius

L I iij

cogitare debemus, ut aliquantulum de peccatis nostris minuere mereamur. Itaque ego ille in Dei nomine &c. *ut supra pag. 444.*

Alio modo.

XCVI. Qui debitum sibi nexumque servum relaxat, primum ex hoc Dominum in aeterna beatitudine retribuere confidat. Quapropter in Dei nomine ille cogitans Dei amorem vel aeternam bonam retributionem, vernaculum juris mei nomine illum ab omni vinculo servitutis ad praesens absolvo, ita ut ingenuus sit & ingenuus permaneat tanquam si ab ingenuis parentibus fuisset procreatus vel natus. Peculiariter vero suum quod habere videtur, vel deinceps elaborare potuerit, sibi habeat concessum atque indultum. Mundeburdem vel defensionem ubicunque sibi eligere potuerit, licentiam habeat eligendi. Civis Romanus portas apertas eam pergat partem quam voluerit ambulare. Et nulli heredum ac proheredum meorum ullo unquam tempore reddat libertinitatis obsequium; sed ipse & agnatio sua posterum semper valeant permanere bene ingenui atque securi. Et si quispiam deinceps. & reliqua.

Alia ingenuitas.

XCVII. Quoniam sanctissimi Hludovici Imperatoris pietas, quam habet in animo, ea quaerere & indagare non cessat quae Dei potissimum congruant voluntati &c. *ut supra pag. 439.*

Alia ingenuitas.

XCVIII. Secundum legem Romanam, nullatenus revocetur. * sub die illo, regnante Domino nostro illo Rege, Indictione illa, vir venerabilis ille Diaconus testatus est &c. *ut supra pag. 466.*

Redemptionale.

XCIX. Dilectissimo mihi bene merito illi. Omnibus non habetur incognitum, sed patefactum, quod tu quotidie in bonis partibus fideliter mihi deservire non cessas &c. *ut supra pag. 462.*

Episcopa Regi mittenda pro libertate servi sui impetranda.

C. Domino invictissimo atque glorioso Regi illi sancta Lingonensis Ecclesia praesentem perpetuamque incessanter felicitatem devotissimis exorat precibus. Ad notitiam celsitudinis vestrae perferre nos ecclesiastica provocat necessitas de promotione servi vestri nomine illius ex loco juris vestri nuncupato illo, de ministerio illo, vel de beneficio illo, cujus gratia eru-

ditus, & inter nostra, parvitas studia, scientia, vita, ac moribus pro modulo qualitatis quantitativae instructus, jam munus clementiae vestrae dandum nobisque significandum ejus de libertate expectantes, ad gradus ecclesiasticos eum promovere vestrae largitatis munificencia parati sumus mox ut statutum de eo vestram canonicamve dignitatis senserimus licentiam. Deus caeli & terrae universaeque conditionis ad tutelam vos semper protegat Christianam, ita ut hoc aeo vestro superexaltatam in omnibus sanctae matris Ecclesiae sentiat causam.

Libertas civium Romanorum.

CI. Auctoritas ecclesiastica patenter admonet, insuper & majestas regia canonicae religioni assensum praebet, ut quemcunque sacros ad ordines ex familia propria promovere Ecclesia quaeque delegerit, in praesentia sacerdotum, Canonicorum simul & nobilium laicorum, ejus qui subiectus est manumissio sub libertatis testamento solenniter roboretur. Idcirco ego in Dei nomine ille Episcopus quendam Ecclesiae nostrae famulum nomine illum sacris ordinibus dignum, ad altaris cornu, nobilium virorum in praesentia, civem Romanum per hoc auctoritatis testamentum statuo, ita ut ab hodierno die & tempore bene ingenuus atque ab omni servitutis vinculo securus permaneat, tanquam si ab ingenuis parentibus fuisset procreatus vel natus, eam denique pergat partem quamcunque volens canonicè elegerit, habensque portas apertas, ita ut deinceps nec nobis neque successoribus nostris ullum debeat noxae conditionis servitium neque aliquid libertinitatis obsequium; sed omnibus diebus vitae suae sub certa plenissimaque ingenuitate, sicut alij cives Romani, per hunc manumissionis atque ingenuitatis titulum bene semper ingenuus atque securus existat. Suum vero peculiare quod habet, aut quod abhinc assequi potuerit, faciat inde secundum canonicam auctoritatem liberè quicquid voluerit. Et ut hoc testamentum atque ingenuitatis auctoritas inviolabilem intervallamque obtineat firmitatem, manu propria firmavi. Sacerdotes quoque & Canonicos necnon & laicos nobiles praesentes similiter subterfirmare rogavi.

Denariale praecipuum.

CII. Ille Rex Francorum vir inluster. Quia fidelis noster nomine ille veniens ante nos vel procerum nostrorum praesen-

tiam jactante denario secundum legem Salicam servum suum nomine illum dimittit ingenuum &c. *ut supra pag. 387.*

Ingenuitas quam potest servus ad alium servum facere.

C III. Dominus inquit in evangelio: *Dimittite, & dimittetur vobis.* Ideoque in Dei nomine ille, quamvis omnium servorum Dei famulus, tamen una cum permissione domini mei illius Episcopi vel illius Abbatis vernaculum meum nomine illum, quem ego dato pretio ab homine illo visus sum comparasse, per hanc chartulam ingenuitatis ingenuum esse censeo & liberum esse concedo, ita ut à die presente ingenuus sit & ingenuus permancat tanquam si ab ingenuis parentibus fuisset procreatus vel natus. Peculiare verò suum sive conlaboratum quod habet, seu deinceps elaborare potuerit, sibi habeat concessum atque indultum. Mundeburden vero vel defensionem ubicunque infra potestatem sancti illius eligere voluerit, licentiam habeat eligendi, & nulli heredum ac proheredum meorum reddat libertinitatis obsequium; sed, sicut dixi, semper valeat permanere bene ingenuus atque securus. Et si postmodum quispiam contra hanc ingenuitatem venire aut eam calumniari presumpserit, cui litem intulerit, auro uncias tantas, argento libras tant. coactus exsolvat, & quod repetit nullum obtineat effectum, sed presens ingenuitas omni tempore firma & stabilis permaneat, stipulatione subnexa. Actum. & cetera.

Relatio pagensium ad Regem directa.

C IV. Suggestendum piissimo atque præcellentissimo Domino illo Rege & Majore domus illius à servis vestris pagensibus illis quorum vel subscriptiones vel signacula subter tenentur inserta. Principalitatis vestre circumspicua clementia &c. *ut supra pag. 393.*

Præceptum quorum ab hostibus vel alio modo fuerint instrumenta incensa.

CV. A regali necesse est releventur clementia qui damnitatem ab hostibus vel violentiam sunt passi. Igitur fidelis Deo propitio noster ille clementie &c. *ut supra pag. 394.*

Relatum quod dicitur apennis.

CVI. Mos nobilium Romanorum adfuevit, & ratio jure deposcit, ut si cujuscunque domus igne cremetur, per seriem scripturarum chartulam relationis, quæ dicitur apennis, recipiat. Quamobrem

cum quadam die inlustris Comes ille &c. *ut supra pag. 460.*

Confirmatio civium in eo qui ab hostibus est depraedatus vel ab igne concrematus.

CVII. Consuetudine hujus loci vel etiam legis terrenæ justitia constat esse prospectum ut quicumque ab incendiis vel hostibus seu à latronibus perpeffus est dispendium &c. *ut supra pag. 484.*

Alio modo.

CVIII. Suggestendum Domino piissimo & præcellentissimo illi glorioso Regi, nos fervientes vestri pagenses illius, quod veraciter cognovimus, vobis innotescere presumpimus. Homo aliquis nom. ill. nobis dixit eò quòd casa sua vel instrumenta sua chartarum, tam venditionis, cautionis, obnoxiationis, judicij, cessionis, vel donationis, seu & reliqua strumenta chartarum ab igne ibidem cremassent, quòd & judex vel vicini pagenses ipsius taliter nobis dixerunt vel testimoniaverunt quòd ad hoc videndum accesserant, & sic verò actum erat. Proinde quod exinde cognovimus, vobis innotuimus. Domine, nostrum est ad suggerendum, vestrum est ad ordinandum quid ipse exinde agere debeat.

Prologus de judicio Regis ubi duo causantur.

CIX. Cui Dominus regendi curam committit, cunctorum jurgia diligenti examinatione rimari oportet, ut juxta propositiones vel responsiones aliqua inter alterutrum salubris donetur sententia &c. *ut supra pag. 388.*

Commonitorium ad Episcopum.

CX. Domino sancto & apostolica secede colendo Domino & in Christo patri illi Episcopo ille Rex. Deo propitio fidelis noster ille &c. *ut supra pag. 389.*

Indiculus ad laicum.

CXI. Ille Rex vir inluster illi. Fidelis noster ille ad presentiam nostram veniens nobis suggestit quasi vos eum nulla manente cauta in via adfallisset &c. *ut supra pag. 390.*

Indiculus ad Episcopum pro alio distringendo.

CXII. Domino sancto & apostolico Domino & patri illi Episcopo ille Rex. Veniens ille ad presentiam nostram suggestit quasi Abba vester aut Clericus &c. *ut supra pag. 389.*

Indiculus ad Comitem pro alio homine distringendo.

Ille Rex vir inluster illi Comiti. Fidelis Deo propitio noster ille ad presentiam nostram veniens clementie regni nostri

suggestit quod pagenfis &c. *ut supra pag. 389.*

De divisione ubi Missus est Regis.

CXIV. Dum & divisio & exaequatio inter illum & illum seu confortes eorum de alode illo aut de agro illo celebrari debet &c. *ut supra pag. 386.*

De causis alterius recipiendis.

CXV. Fidelis Domino propitio noster ille ad nostram veniens praesentiam suggestit nobis eò quod propter simplicitatem suam causas suas minime possit proficere vel admallare &c. *ut supra pag. 387.*

Formula citationis.

CXVI. Quoniam imperialibus sanctionibus cautum est ut absentes, contra quos actiones exercere cupiunt, in iudicio copiam sui facere edictis citentur, idcirco ego iudex has admonitorias tibi delego, quatenus in iudicio praesentiam tui facias, intentionemque actoris suscipias, eique oppositiones legum atque exceptiones objicias.

Editio legibus comprehensa.

CXVII. Lex Romana pro utilitate humani generis exposcit ut si quando cuiuscunque injusta appellatio comprobatur, sumptus quos post appellationem adversarium suum accusator compulsi sustinere &c. *ut supra pag. 485.*

Si de homicidio accusatio processerit, secundum hanc sententiam inscriptio celebretur.

CXVIII. Quicumque alium de homicidij crimine periculosa vel capitali objectione pulsaverit &c. *ut supra pag. 485.*

Relatio cum iudicio.

CXIX. Auctoritate legis praecipuum est ut in toto litis termino requiratur per quem orta est contentio, & si alium ad rapinam faciendam adgreditur &c. *ut supra pag. 485.*

Breve sacramenti.

CXX. Sacramentum qualiter ingressus est ille in Ecclesiam sancti illius in loco nuncupato illo sub praesentia illius iudicis vel honorum virorum qui subter tenentur inserti &c. *ut supra pag. 486.*

Securitas pro homicidio facta, si se pacificaverit.

CXXI. Domino fratri illi. Dum investigante adversario, quod non debueras, germanum nostrum illum visus es interfecisse &c. *ut supra pag. 417.*

Alia securitas.

CXXII. Non minima sed maxima vertente discordia inter illum & illum, & ille veniens ante ill. & ill. repetivit ipse ill.

adversus ipsum ill. eò quod genitorem suum &c. *ut supra pag. 449.*

Alia securitas.

CXXIII. Non minima sed maxima vertente discordia inter ill. & ill. veniens in locum ill. ante bonos homines repetebat ipse ill. causam suam vel conjugis &c. *ut supra pag. 463.*

Alia securitas.

CXXIV. Dum & plerisque vel omnibus non habetur incognitum qualiter homo aliquis nomine ille hominem illius Episcopi five Abbatis nomine illum infligante diabolo, peccatis facientibus, malo ordine interfecit, unde vita periculum incurrere debuit. Sed postquam venit idem homicida coram ipso Pontifice, vel coram illo Comite, seu quampluribus magnificis viris quorum nomina subter tenentur inserta, percunctati sunt ab eo utrum ille hoc quandoque perpetratum haberet, an non. Idem verò homo, qui ex hoc inquirebatur, praesens aderat, & hanc causam nullatenus denegabat, sed magis exinde confessus fuit, scilicet quòd hominem ipsius Episcopi vel illius Abbatis, unde inquirebatur, interfecisset. Hac igitur de causa iudicatum est ei ab ipso Comite vel ab ipsis Scabinis & pagenfisibus loci illius ut illam leudem, quod sunt solidi tanti, pro suo vvadio ponere deberet, quod ita & fecit. Postea verò necesse fuit ut ipsi homini, qui ipsam leudem ponere visus est, talem epistolam securitatis per manus eorum firmatam ab ipso Pontifice vel ab ipso Comite seu ab aliis illius loci pagenfisibus accipere deberet, ut in postmodum de illo homicidio, quod tunc componere visus est, securus valeat residere. Et si postea aliquis exstiterit, quæcunque libet persona, qui ipsum hominem de hoc remallare voluerit, ipsi fratres vel successores ipsius, seu agentes ejus, qui hanc compositionem accipere visi sunt, ipsum hominem contra quemlibet defendere debeant, & si hoc facere non potuerint, restituere debeant tantum quantum dedit. Complacuit itaque tam ipsi Pontifici quam ipsi Comiti seu aliis quampluribus magnificis viris ut talem securitatem ipsi homini facerent, sicuti & fecerunt. Et si aliquis postmodum eum de compositione remallare voluerit, ut ipse Episcopus vel successores ejus seu agentes ipsum hominem de hac causa omnino defendere debeant, aut restituere ei debeant tantum quantum dedit. Actum. & cetera.

Alia

Alia securitas.

CXXXV. Cùm resedisset inluster vir ille Comes in illo mallo publico ad universorum causas audiendas vel recta iudicia terminanda, ibique veniens &c. *ut supra pag. 499.*

Securitas in eum qui per iussum Regis aliquem persequitur.

CXXXVI. Qui regie obtemperat iussioni, experiri malum in posterum à quolibet non debet. Igitur cùm & ille cum reliquis paribus suis, qui eum secuti fuerunt, faciente rebello illum interfecit &c. *ut supra pag. 391.*

Venditio de re.

CXXXVII. Magnifico in Christo fratri illi emptori, ego venditor ille. Constat me tibi non imaginario iure, sed propria vel spontanea voluntate vendidisse, & ita vendidi, tradidisse, & ita tradidi, hoc est, aliquam rem meam in pago illo, in loco nuncupato illo, super fluvio illo, id est, mansum unum qui mihi ex parte genitoris seu genitricis hereditario iure successit, cum omni ædificio supraposito, necnon de terra arabili ad ipsum mansum adspiciente vel pertinente bunuaria tanta, similiter & de prato bunuaria tanta, vel quicquid ad ipsum mansum pertinere dinoscitur, totum & ad integrum tibi per hanc chartulam venditionis sive per festucam atque per andelangum dono, trado, atque perpetualiter in omnibus transfirmo. Vnde accipere à te visus sum pretium, id est, solidos valentes tantos, in quo mihi complacuit atque convenit. Et pro ipso pretio, sicut superius dixi, ipsum mansum tibi coram pluribus testibus tradidi atque delegavi, in ea verò ratione ut à die præsentis hoc habeas, teneas, atque possideas, vel quicquid exinde facere volueris, liberam ac firmissimam in omnibus habeas potestatem. Et si quispiam deinceps, quod futurum esse non credo, sive ego ipse, quod absit, aut ullus de heredibus, seu quælibet persona, contra hanc chartulam venditionis venire aut eam calumniari præsumperit, cui litem intulerit, auro uncias tantas, argento libr. tantas coactus exfolvat, & insuper quod repetit nullum obtineat effectum, sed præsens venditio ista tam à me quam ab heredibus meis defensata omni tempore firma & stabilis permaneat, cum stipulatione subnexa. Actum.

Venditio de villa.

CXXXVIII. Domino fratri illi, ego ille. Licet empti venditique contractus

Tom. II.

sola pretij adnumeratione & rei ipsius traditione consistat &c. *ut supra pag. 418.*

Venditio de area infra civitatem.

CXXXIX. Domino sancto & apostolico Domino & patri illi Episcopo. Constat me nullius coactum imperio, neque imaginario iure &c. *ut supra pag. 418.*

Venditio de terra.

CXXX. Domino magnifico fratri illi emptori, ego in Dei nomine ille venditor. Constat me non imaginario iure, nec ullius coactum imperio, sed propria voluntatis meæ arbitrio tibi vendere &c. *ut supra pag. 497.*

Venditio infra emunitatem Ecclesie vel fisci.

CXXXI. Magnifico fratri illi, ego ille. Constat me tibi vendidisse, & ita vendidi, infra terminum terræ sancti illius, in loco nuncupato illo, campum vel vineam juris mei habentem aripennes tantos, estque de uno latere & fronte terra illius, de alio vero latere & fronte terra illius. Vnde accepi à te pretium quod mihi bene complacuit, valentes solidos tantos, ita ut ab hodierno die quicquid de supradicta re facere volueris, liberam habeas potestatem, salvo iure ipsius sancti. Et si fuerit aut ego ipse, & reliqua.

Venditio de servo.

CXXXII. Domino magnifico fratri illi emptori, ego in Dei nomine ille venditor. Constat me non imaginario iure, nec ullo cogentis imperio &c. *ut supra pag. 497.*

Alia venditio de servo aut ancilla.

CXXXIII. Domino fratri illi, ego ille. Constat me vobis vendidisse, & ita vendidi, servum juris mei aut ancillam nom. ill. non furem, non fugitivum, neque cadivum &c. *ut supra pag. 419.*

Qualiter homo ingenuus semetipsum venundet.

CXXXIV. Domino semper meo illi, ego ille. Placuit mihi ut statum ingenuitatis meæ in vestrum obnoxierem servitium, quod ita & feci &c. *ut supra pag. 474.*

Qui in servitium alterius se obnoxiat.

CXXXV. Domino mihi proprio illi, ille. Dum instigante adversario, fragilitate mea prævalente, in casus graves cecidi, unde mortis periculum incurrere poteram. Sed dum vestra pietate me &c. *ut supra pag. 421.*

Alia obnoxiatio.

CXXXVI. Domino fratri illi & illi. Omnibus non habetur incognitum qua-

M m

liter me gravis necessitas & anatas pessima oppresserunt, ut minimè habeam unde vivere vel me vestire possim. Propterea ad petitionem meam mihi non denegastis, nisi ut in summa necessitate mea argentum vel amicum valentem solidos tantos in manu mea mihi dedisti, & ego minimè habeo unde ipsos solidos tuos tibi reddere queam. Propterea obnoxiationem de capite ingenuitatis meae in te fieri & adfirmare rogavi, ut quicquid de mancipio tuo originali facis, tam vendendo, commutando, disciplinam imponendo, ita & de me ab hodierno die liberam & firmissimam in omnibus potestatem faciendi habeas. Si quis verò, quod nec fieri credo. & reliqua.

Alia obnoxatio.

CXXXVII. Domino meo semper, ego ille. Non est incognitum qualiter infligante parte adversa mihi contigit quòd ego caballum ab homine aliquo &c. *ut supra pag. 466.*

Epistola collectionis.

CXXXVIII. Nos quoque in Dei nomine matricularij sancti illius, dum matutinis horis ad ostia ipsius Ecclesiae observanda convenissemus, ibi infantulum sanguinolentum &c. *ut supra pag. 474.*

Concambium de villa.

CXXXIX. Inter quos caritas inlibata permanferit, pars parti beneficia opportuna praestat. Ideo placuit atque convenit inter venerabilem virum illum ex permisso apostolico viro illo &c. *ut supra pag. 419.*

Commutatio de terra.

CXL. Inter quos caritas inlibata permanferit, pars pari suo opportuna & congrua beneficia non denegabit. Ideoque auxiliante Domino nostro placuit atque convenit inter illum & illum &c. *ut supra pag. 446.*

Concambiatura inter duos Abbates.

CXLI. Placuit auxiliante Domino atque convenit inter venerabilem virum illum Abbatem de monasterio illo vel congregationem monasterij sui, necnon &c. *ut supra pag. 503.*

Cautiones diverso modo factae.

CXLII. Domino mihi propitio illi. Dum ad meam petitionem, necessitatem meam supplendo, vestra bonitas habuit ut solidos tantos de rebus vestris mihi praestaretis, ideo per hoc vinculum cautionis spondeo &c. *ut supra pag. 421.*

Item alia.

CXLIII. Domino suo illi. Constat me à vobis accepisse, & accepi, debere & debeo, hoc est, solidos tantos. Pro quibus solidis spondeo me, quoad post me ipsos retinero, annis singulis per singulos solidos singulos triantes &c. *ut supra pag. 421.*

Item alia.

CXLIV. Domino fratri illi, ego ille. Quatenus necessitatem meam supplendo solidos vestros numero tantos mihi ad beneficium praestitisti, ideo juxta quod &c. *ut supra pag. 421.*

Item alia.

CXLV. Domino fratri illi. Ad petitionem meam mihi non denegastis, nisi ut in summa necessitate mea argentum vel amicum valentem solidos tantos in manu mea ad praestitum beneficium mihi praestitisti &c. *ut supra pag. 445.*

Alia.

CXLVI. Magnifico fratri illi, ego ille. Ad meam petitionem vestra decrevit voluntas ut mihi beneficium de rebus vestris illis in annos tantos facere juberetis &c. *ut supra pag. 475.*

Cautio de vinea.

CXLVII. Domino fratri illi, ego ille. Ad petitionem meam mihi non denegastis, nisi ut in summa necessitate mea argentum & amicum valentem solidos tantos in manu mea ad praestitum beneficium mihi dedisti. Propterea oppignoro &c. *ut supra pag. 463.*

Evacuatoria.

CXLVIII. Domino fratri illi. Omnibus non habetur incognitum qualiter ante hos annos solidos nostros numero tantos ad beneficium accepisti &c. *ut supra pag. 494.*

Alia evacuatoria.

CXLIX. Fratri illi. Omnibus non habetur incognitum quòd ego ad petitionem tuam solidos tantos ad praestitum beneficium in manu tua tibi praestiti &c. *ut supra pag. 454.*

Si aliquis rem alterius, quam excolit, ad proprietatem facere vult, sed non potest, & postea eam precariaverit.

CL. Domino illustri illi & mihi propitio Domino illi. Dum per malorum hominum consilium, quod non debueram, de terra vestra in loco nuncupato illo, quam excolere videor, avellere amavi & ipsam terram ad proprietatem facere, & non potui, quod nec ratio praestitit, & vos vel agentes vestri eam ad partem ve-

stram revocastis, vel nos exinde ejecistis, sed postea ad petitionem bonorum hominum nobis eam ad excolendum reddidistis, propterea hanc precariam dominationi vestrae emitimus, ut quandiu vobis placuerit ut eam teneam, absque ullo vestro præjudicio, quicquid reliqui accolani vestri faciunt, nos reddere spondemus. Quod si non fecerimus, & in hoc negligentes, tardi, aut contumaces fuerimus, publicè per hanc precariam, ac si semper per quinquennium renovata fuisset, condemnati, ut lex præstat tardis & negligentibus, de ipsa terra nos pontificium habeatis ejiciendi. Facta precaria ibi sub die illo, anno illo, illo Rege.

Cessio.

CLI. Latorum legum auctoritas & Principum decreta sanxerunt ut unusquisque, dum manet in corpore, de propria quam possidet facultate si quid alteri concesserit, voluntatem suam gestibus aut testibus aut scriptura profiteatur, ut perennibus temporibus inviolata permaneat. Igitur ego in Dei nomine ille tibi fidei nostro cædo à die præsentis &c. *ut supra pag. 471.*

Translatio cuiusque tradere voluerit.

CLII. Latore legum sanxerunt ut qui de jure proprio alicui aliquid tradere voluerit, hoc coram pluribus testibus per scripturarum firmiter seriem faciat obligari, ut in ævum inconvulsum valeat permanere. Idcirco ego in Dei nomine ille venerabili viro illi. Dono siquidem tibi per hanc chartulam traditionis, sive per festucam atque per andelangum, aliquam rem meam in pago illo, in loco nuncupato illo, super fluvium illum, id est, mansos tantos, cum hominibus ibidem commanentibus vel adspicientibus, cum terris arabilibus, silvis, campis, pratis, pascuis, vel quicquid in ipso loco nostra videtur esse possessio vel dominatio, in ea verò ratione ut ab hac die hoc habeas, teneas, atque possideas, vel quicquid exinde facere volueris, liberam in omnibus habeas potestatem. Et si quis deinceps, quod futurum esse non credo, si ego ipse, quod absit, aut ullus quislibet de heredibus meis, seu qualibet extranea persona, contra hanc traditionem à me sponte factam aliquam calumniam generare præsumperit, exsolvere faciat dupliciter quantum eo tempore ipsa res valere dignoscitur, & quod repetit nullo modo evindicare prævaleat, sed magis præfens hæc chartula tam à me quam ab

Tom. II.

aliis bonis hominibus roborata omni tempore firma permaneat, cum stipulatione interposita. Actum.

Traditoria de terra.

CLIII. Veniens homo aliquis nomine ille in pago illo, in loco qui dicitur ille, ante bonos homines qui subter firmaverunt, terram illam, id est &c. *ut supra pag. 447.*

Alia traditoria de venditione.

CLIV. Notitia qualiter & quibus præsentibus veniens homo aliquis nomine ille Missus illustri viri illius super fluvio illo, in loco qui dicitur ille, illum mansum &c. *ut supra pag. 448.*

Alia traditio.

CLV. Notitia loco traditionis, qualiter vel quibus præsentibus ante eos qui subter firmaverunt, ibique veniens homo aliquis nomine ille illas res vel villas illas, quas ipse ante hos dies per suam epistolam donationis ad monasterium illud in honorem sanctorum illorum constructum, ubi Dominus ille Abba præesse videtur, à die præsentis ad integrum concessit & confirmavit (jam nomina ill.) per portas & per ostia, & dictam donationem ad Missum de supradicto monasterio vel dicti Abbatis nomine illum visus fuit per omnia & in omnibus, quantum illa epistola commemorat & insertum est, consignavit, tradidit, & vestivit, & per durpulum & festucam sibi foras exitum alienum vel spoliatum in omnibus esse dixit, & omnia vvirpivit, his præsentibus. Actum fuit ibi. & reliqua.

Alia traditoria.

CLVI. Notitia traditionalis, vel quibus præsentibus venit homo aliquis nomine ille ad illum mansum, quem ante hos dies per chartulam venditionis ad filium suum adfirmavit per ostium & anatalia, per herbam & vitem ei visus tradidisse vel consignasse, & exitum inde se fecit, his præsentibus. & reliqua.

Carta audientialis.

CLVII. Cum in nostra vel procerum nostrorum præsentia homo nomine ille hominem aliquem nomine illum interpellasset, dum diceret quod servo suo nomine illo una cum rauba sua &c. *ut supra pag. 396.*

Judicium evidentalis, sive charta testiva.

CLVIII. Veniens ille in nostram vel procerum nostrorum præsentiam, suggestit quod homo nomine ille pagensis vester eum in villa, nulla manente causa, adfalsisset &c. *ut supra pag. 395.*

M m ij

Indiculus regalis de iacturis.

CLIX. Ille Rex Francorum vir inlustr. Cùm nos in Dei nomine in palatio nostro ad univerforum causas audiendum vel re-cta iudicia terminandum &c. *ut supra pag. 455.*

Notitia de homine mortuo.

CLX. Notitia qualiter & quibus præsentibus veniens homo aliquis nom. ill. in pago illo, in loco qui dicitur ille, in mallo publico, ante ipsum Comitem &c. *ut supra pag. 451.*

Notitia de servo.

CLXI. Notitia qualiter & quibus præsentibus veniens homo aliquis nomine ille in pago illo, in loco qui dicitur ille, seu in mercato &c. *ut supra pag. 448.*

Notitia de servo quem colonus comparat.

CLXII. Notitia qualiter vel quibus præsentibus veniens magnificus vir ille die illo in illa civitate in mallo publico ante illustrem virum illum Comitem &c. *ut supra pag. 438.*

Notitia de colonio.

CLXIII. Notitia qualiter & quibus præsentibus veniens homo aliquis nomine ille in pago illo in mallo publico ante virum ill. Comitem vel reliquos &c. *ut supra pag. 452.*

Notitia de colono evindicato.

CLXIV. Veniens homo aliquis nom. ill. advocatus ill. de monasterio sancti illius vel illius Abbatis de ipso monasterio die illo in mallo publico ante illustrem illum virum illum Comitem &c. *ut supra pag. 437.*

Alia notitia de colono evindicato.

CLXV. Notitia qualiter vel quibus præsentibus veniens homo aliquis nomine ille advocatus sancti illius de monasterio illo & illius Abbatis in civitate illa in mallo publico ante illustrem virum illum Comitem &c. *ut supra pag. 435.*

Sacramentale.

CLXVI. Veniens advocatus sancti illius de monasterio illo, seu & illius Abbatis de prædicto monasterio illo, in mallo publico ante inlustrum virum illum Comitem &c. *ut supra pag. 435.*

Iudicium evindicacionis de colono.

CLXVII. Cùm recessissent venerabilis ille Abba & inlustrum vir ille in villa illa in pago illo, ubi ille Comes esse videtur, per iurionem Domini & gloriosi illius Regis &c. *ut supra pag. 437.*

Aliud iudicium evindicati.

CLXVIII. Ille Rex vir inlustris. Ve-

niens ante nos homo nomine ille ibi in palatio nostro placitum suum legibus custodivit, quod habebat apud hominem aliquem nomine illum, quem per suam festucam ante nos visus fuit adrhamsisse. Sed nuncupatus ille ad placitum suum non venit, nec ipsum sacramentum iuravit, neque iuratores sui nec ullus fuit testator qui funia nuntiasset. Proinde nos taliter una cum fidelibus nostris, id est, illis & reliquis quampluribus, visi fuimus iudicasse ut dum ipse ille tale sacramentum habuit adfirmatum, & ipsum nullatenus iuravit, nec ipse nec iuratores sui, sed exinde se iectivum in omne dimisit, propterea iubemus ut dum hanc causam sic actam vel pertratam esse cognovimus, ut ipse ille ipsas res in loco illo contra superius nuncupatum illum omni tempore habeat evindicatas atque ejudicatas, & sit inter ipsas postmodum ex hoc omnique tempore sublata causatio. Datum quod fecit mensis ill. dies tantus.

Iudicium seu notitia.

CLXIX. Dum resideret Comes ille in mallo suo publico ad univerforum causas audiendas vel re-cta iudicia definienda, ibique veniens advocatus illius Episcopi aliquem hominem nomine illum interpellabat, dum diceret eò quòd de capite suo legibus esset servus ipsius Ecclesie vel ipsius Episcopi, & propter hoc de ipso servitio negligens atque iectivus adesse videretur quod genitor suus vel genitrix sua aut avus suus aut avia sua fecerunt. Sed ipse vir præfatus in præfente adstabat, & hanc causam in omnibus denegabat, quòd nec ipsi Episcopo nec ipsi Ecclesie Dei secundum legem nullum servitium agere deberet, eò quòd de parte paterna aut de materna secundum legem ingenuus esse videretur. Sed ipsi Scabini, qui tum ibidem aderant, ei visi fuerunt iudicasse ut supra noctes quadraginta cum duodecim Francis, sex de parte paterna, & sex de materna, in Ecclesia illa jurare debuisset quòd de parte paterna aut de materna secundum legem Salicam ingenuus esse videretur. Ipsi verò noctibus expletis, venientes utique ad Ecclesiam illam, visus est ipse homo esse iectivus, eò quòd non potuit ipsum sacramentum explere sicut ei fuit iudicatum.

Notitia de terra evindicata.

CLXX. Notitia qualiter vel quibus præsentibus veniens venerabilis vir ille Abba de monasterio illo, die illo, in loco

illo, ante illustres viros magnificos &c. ut
suprà pag. 439.

Indiculus si quis in præsentia Regis auctor fuerit.

CLXXI. Ille Rex illi Comiti. Veniens ille aut Missus ipfius in persona sua ibi in palatio nostro, clementia regni nostri suggestit quòd homo aliquis nomine ille villam suam illam in pago illo, quicquid ibidem visus fuit tenuisse, per venditionis titulum accepta pecunia sua eidem visus est distraxisse, & ea ad præsens possidere videtur. Sed dum & ipse ille ad præsens adfatabat, interrogatum est ei à nobis vel à proceribus nostris si ipsam venditionem, quam ipse ille de supra scripta re in præsentia proferebat, de nomine ejus fecisset, aut memoratam rem vendidisset, aut auctor eidem esse voluisset. Sed taliter in nostra præsentia memoratus ille professus est, quòd & ipsam venditionem fecerat, & pretium de supra scripta re, quod ipsa venditio continebat, acceperat, & auctor eidem ex hoc & ad præsens & inantea, si ei necessitas contigisset, & erat & esse volebat. Ideo dum taliter coram nobis professus est, per præsens jubemus ac decernimus præceptum ut memoratus ille ipsam villam in jam dicto loco in integritate, & quicquid per ipsam venditionem accepisset, absque contrarietate vel repetitione illius aut heredum suorum quieto ordine debeat possidere, vel quicquid exinde facere ipse aut heredes sui decreverint, libero potitur arbitrio.

Notitia de cruce evindicata.

CLXXII. Dum & omnibus non est incognitum qualiter veniens homo aliquis nomine ille ante Vicarium illustri viri illius Comitis &c. ut suprà pag. 501.

Notitia sacramentalis.

CLXXIII. Notitia qualiter & quibus præsentibus veniens homo aliquis nomine ille in pago illo in basilica sancti illius, ubi plurima sacramenta percurrere videntur, ante virum magnificum illum &c. ut suprà pag. 453.

Notitia de herbis maleficis.

CLXXIV. Notitia qualiter & quibus præsentibus veniens femina aliqua nomine illa in pago illo in mallo publico, in basilica sancti illius, ante illos & illos & alios quamplures bonos homines &c. ut suprà pag. 453.

Cautio de clavibus.

CLXXV. Dum & pluribus hominibus est patefactum qualiter in Dei nomine

ille veniens in placitum ante quamplures bonos homines adversus hominem nomine illum repetebat ei dum diceret &c. ut suprà pag. 502.

Indiculus regalis.

CLXXVI. Ille Rex Francorum vir illustr. magnifico Comiti illi. Cognoscas quia iste præsens missa petitione nobis suggestit quòd homo aliquis nomine ille res suas in vestro ministerio &c. ut suprà pag. 452.

Item alius indiculus.

CLXXVII. Dominis sanctis in Christo patribus omnibus Episcopis, seu & venerabilibus omnibus Abbatibus, atque illustribus viris, seu & viris magnificis Domesticis, Vicariis, Centenariis, etiam paribus & amicis nostris, seu & Missis nostris discurrentibus, ille Rex Francorum vir illustr. Cognoscatis quòd iste præsens ille ad nos venit, & nostram commendationem expetivit habere, & nos ipsum granti animo recepimus vel retinemus. Propterea omnino vos rogamus atque jubemus ut neque vos neque juniores neque successores vestri ipsum vel homines suos, qui ad ipsum legitimè spectare videntur, inquietare nec condemnare nec de rebus suis in ullo abstrahere nec dismanire præsumatis, nec facere præcipiatis. Et si talis causa adversus eum surrexerit aut orta fuerit (* & ibidem adimpletis vos absque eorum in quo dispendio minimè definita fuerit, quod ante nos separare vel reservatas*) & talis causa ante nos finitivam accipiat sententiam. Et ut certius credatis, manu nostra subter firmavimus, & de anulo nostro sigillavimus.

Mandatum.

CLXXVIII. Domino fratri illi. Precor & supplico dominationi vestræ, dum & causam pro alode (aut qualemcunque) cum homine nomine illo in palatio aut ubilibet habere videor &c. ut suprà pag. 423.

Alio modo.

CLXXIX. Magnifico fratri illi, ego ille filius illius. Rogo, supplico, atque tuæ caritati injungo ut ad vicem meam civitatem illam adeas, & donationem illam &c. ut suprà pag. 470.

Mandatum qualiter maritus negotium uxoris prosequatur.

Dum & humana prodidit utilitas, & lex Romana exposcit, ut quicumque uxoris suæ negotium fuerit prosequutus, quam

M m iij

vis maritus sit, nihil aliud agat &c. *ut supra pag. 479.*

Aliud mandatum.

CLXXXI. Domino magnifico fratri illi, ego ille. Omnibus non habetur incognitum qualiter me senectus adgravat, & infirmitas domat, ut causas meas minime valeam profequi vel admallare. Propterea precor & supplico caritati tuæ &c. *ut supra pag. 449.*

Aliud mandatum.

CLXXXII. Legibus institutum est & consuetudine per tempora conservatum ut quicumque advocatum instruere velit, mandato legaliter dato atque sollempniter confirmato eum instruere debeat &c. *ut supra pag. 441.*

Aliud mandatum.

CLXXXIII. Magnifico fratri illi, ego ille. Omnibus non habetur incognitum quam me gravis ægrotudo domet, ut elemosynam meam minime valeam procurare. Propterea rogo caritatem tuam ut propter Deum de rebus meis in vice mea elemosynam facere vel dispensare debeas. Pro hoc trado tibi à die præsentis omnes res meas in pago illo, in loco cuius vocabulum est ille, id est, terris, mansis, domibus, ædificiis, quantumcunque visus sum tenere, totum & ad integrum, quicquid dici aut nominari potest, tam de alode, aut de comparato, vel de quolibet adtractu, in quibuscunque pagis aut territorii visus sum habere, totum & ad integrum, rem inexquisitam, per meos vvadros aut andelantos, per hoc mandatum ad meam elemosynam faciendam in pauperes vel sacerdotes tibi trado, ut quicquid exinde egeris gesserisve, apud me in omnibus & ex omnibus ratum & aptum atque transactum definitumque esse cog-

noscas. Et, quod nec fieri credo, si ego ipse aut aliquis. & reliqua.

De formatis.

CLXXXIV. Græca elementa litterarum numeros exprimere nullus qui tenuiter Græci sermonis notitiam habet ignorat. Ne igitur in faciendis epistolis canonicis, quas mos Latinus formatas vocat, aliqua fraus falsitudinis temerè præsumeretur, hoc à patribus cccxviii. Nicææ congregatis saluberrimè inventum est & constitutum, ut formatæ epistolæ hanc calculationis seu supputationis habeant rationem; id est, ut adsumantur in supputationem prima Græca elementa Patris & Filij & Spiritus sancti, hoc est, Π. Υ. Α. quæ elementa octogenarium quadragesimum & primum significant numerum. Petri quoque Apostoli prima littera, id est, Π. qui numerus octoginta significat; ejus qui scribit epistolam, prima littera; cui scribitur, secunda littera; accipientis, tertia littera; civitatis quoque de qua scribitur, quarta; Indictionis quoque, id est, temporis qui fuerit numerus adfirmatur. Atque ita his omnibus litteris Græcis, quæ, ut diximus, numeros exprimunt, in unum ductis, quæcunque collecta fuerit summa, epistola teneat, hanc qui suscipit, omni cautela requirat expressè. Ad dat præterea separatim in epistola etiam nonagenarium & nonum numerum, qui secundum Græca elementa significatur.

Litteræ commendatiæ.

Sancto & Deo amabili Magnoni dono Dei Archiepiscopo ex Senonica urbe. Ego enim in Dei nomine Ebroinus dono Dei Archiepiscopus ex Biturige urbe &c. *ut supra pag. 443.*

